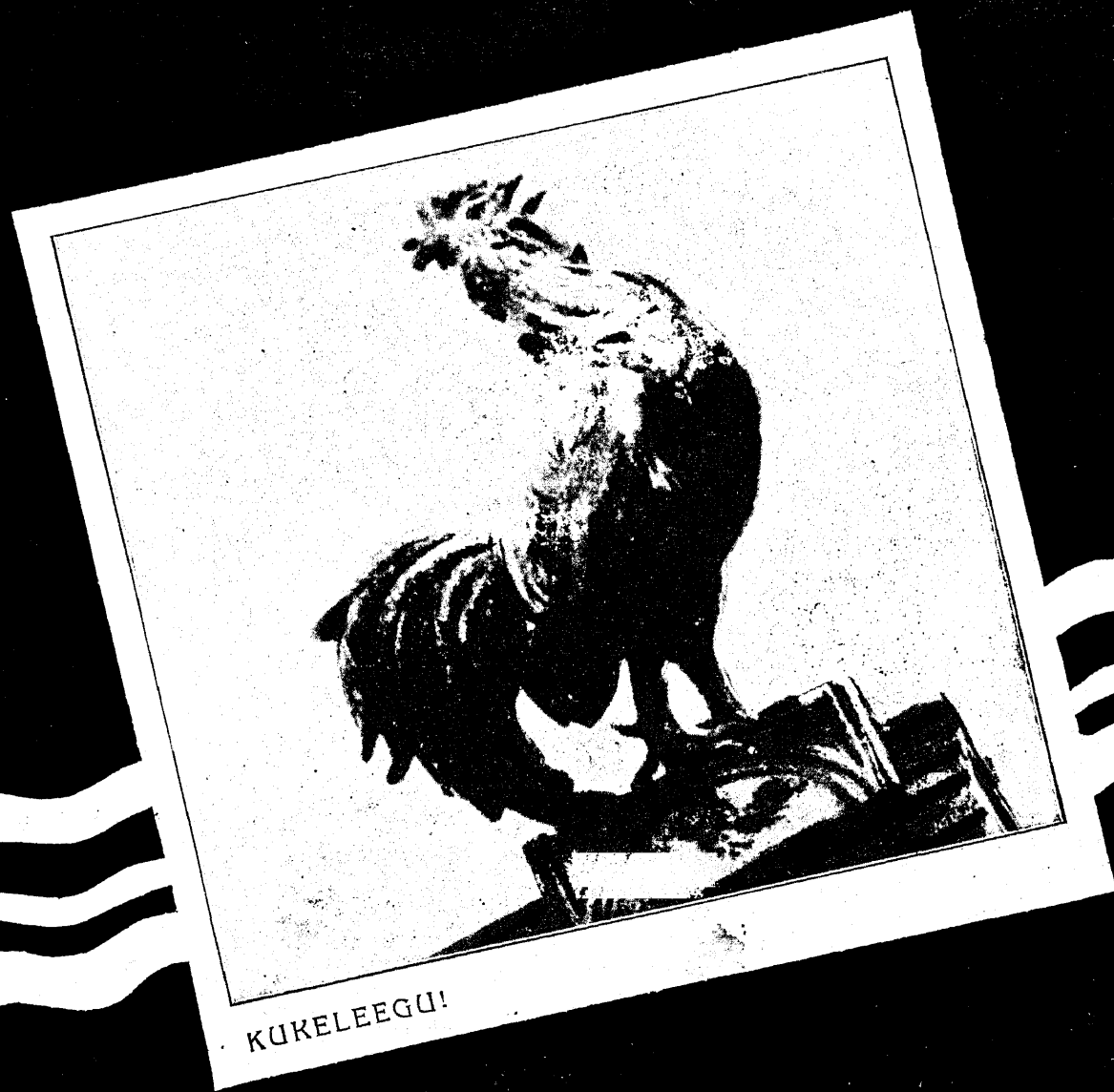

OLION

KÜKELEEGU!

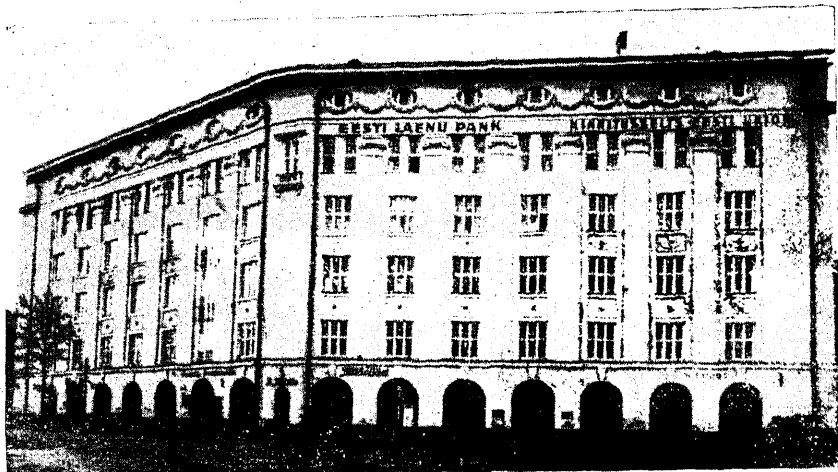
HIND
35
SENTI

ILLUST
REERITUD
AJAKIRI

NR 7

APRILL

1935

A-S, Eesti Laenu Pank Tallinnas

pühitses läinud aasta 16. detsembril oma 25 aastast juubelit.

Nagu kõik teised meie suuremad ja vanemad erakrediitasutused, alustas ka *Eesti Laenu Pank* oma tegevust ühistegelise krediitasutusena 1909. aastal *Tallinna Eesti Laenu- ja Hoiu Ühisuse* nime all. Läbielanud mitmed vääringute nimetused ja kõikumised, püsib *Eesti Laenu Pank* kindlalt edasi oma ülesannete täitmisel eesti rahanduse vahetalitajana hoiule toojate ja laenuvõtjate vahel.

Kriisi tagajärgedest on *Eesti Laenu Pank* omal jõul üle saanud ja arendab oma tegevust praegu kasvavas suunas. Panga ümber on koondunud tarvitajaskond kõigist majandusliikudest ringkondadest, missugune asjaolu tagab pangale rahuliku töövõimaluse ilma hooajaliste kõikumisteta. Pank asub omas majas, mis on üks suurematest ehitustest Tallinnas.

1929. a. alates juhib panga tegevust esimehena Hans Heinrichson. Panga juhatuses on notar J. Bergmann ja August Hermel.

PÄÄLINNAS ESIKOHAL

O=ü. "ALKO"

Veinid, vahuveinid, liköörid ja napsid. Suurim valik Eestis.

UUDISSORDID:

VERMUTVEIN ja *PARISEK. KLOOSTRI-
LIKÖÖR* uue originaal *Benediktiini* retsepti
järel. *KOIDUPUNA KRISTAL, ALKONJAK*
Kolmetorniga.

Tehased ja ladu:

Viljandis, Lossi t. 34,

o=m. tel. 23.

ESINDUS ja LADU: TALLINNAS,

K=m. "ESTIKA"

S. Karja 20/8., tel. 444-67.

OLION

VIIES AASTAKÄIK

N 7 (52) 15. APRILL 1935

JULIUS OENGO

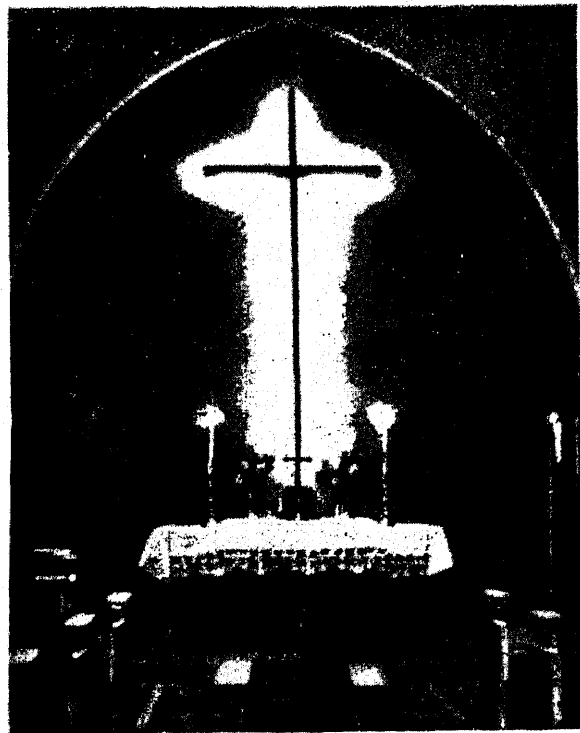
Kodukaitsjate laul

*Sihiks vabadus ja rahu
seisame, käes relvad, valvel,
et ei võtaks vaenu-kahu
meie külvi, uudsevilja.
Seisame, käes relvad valvel,
et ei oleks iial hilja
kaitsta oma kodumaad.*

*Õilis kodupõldu kunda
— oma töö ja oma tasu.
Aga vaenlane meid ründab,
laastab maad, et külad tuhas,
talud ahervarte lasu,
ründab, veretee on luhas.
Kaitset vajab kodumaa.*

*Kätte relvad, lootus rinda,
kellel kodumaa on kallis!
Maksku see või eluhinna,
peame saavutama võidu!
Kahurite suitsus hallis
lööme lahti surmasõidu
sinu eest, me kodumaa!*

*Sihiks vabadus ja rahu
seisame, käes relvad, valvel.
Ei me südameisse mahu,
et me sünnimaa on ohus.
Seisame, käes relvad, valvel.
Mehe au ja mehe kohus
kaitsta oma kodumaad.*

**Pieteedi eeskujud elektri abil
Hardumuslikke oreooli-efekte
moodses kirikus**

Saksa inseneride rakendatud hereduseta helen-
dusvihk altari ristilt ühes Rootsi uues kirikus.

TEGEV JA VASTUTAV TOIMETAJA: GEORG NAELAPEA

VÄLJAANDJA: JAKOB LOOSALU

TOIMETUS:

TALLINN, RATASKAEVU 6—2. TEL. 446-52

TOIMETAJA KÕNETUND: 9—10 h. ja 4—¹/₂₅ p.l.

TALITUS:

TALLINN, RATASKAEVU 9, TEL. 460-48

POSTKAST 193

POSTI JOOKSVA ARVE NR. ON: 29

OLION

ILMUB KAKS KORDA KUUS TALLINNAS

TELLIMISHIND: AASTAS 7 KROONI

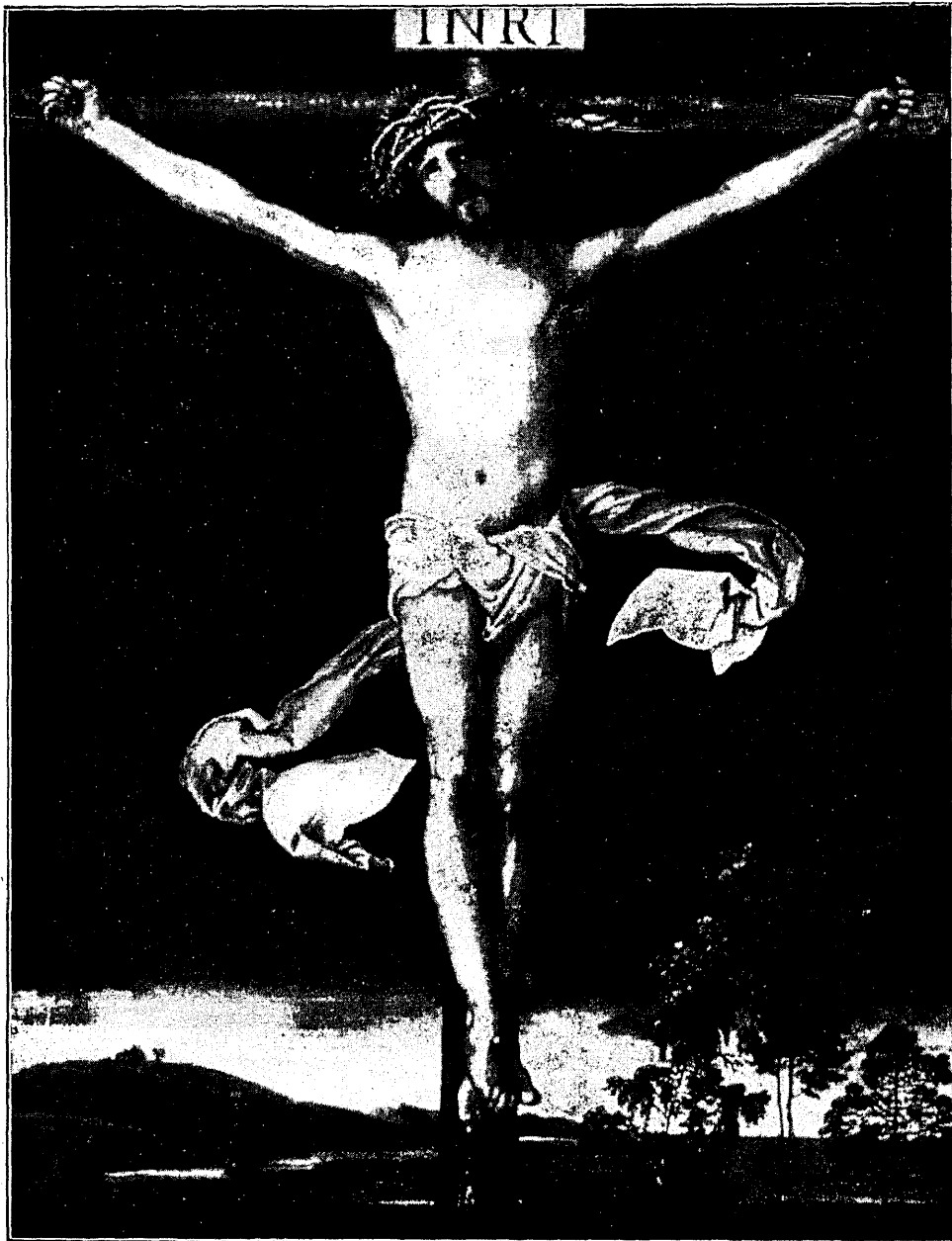
POOLAASTAS 4 KROONI

KOLME KUU P. 2 KROONI

KAHE KUU P. 1 KR. 35 S.

ÜHE KUU P. 70 SENTI

ÜKSIKNUMBER 35 SENTI

Albrecht Dürer

KRISTUS RISTIL

Homo primitivus

„P o o r i s t i !“

— Veelgi meie vaim pole avar

KUI tahame olla oma aja õiged lapsed, siis peame säädma endile ainult ühe tulevikumure, selle vaid ainuma küsitluse: kas oleme võimelised küllalt kiirelt kohanduma endi põgusalt muutavas eluümbruses? Ons meie ühiskonnale kõik need uuendused, millistega ta tänaseks tulnud kokku rinnuti, viimati ülejõu ja -julguse? Mõeldamapanev pole seejuures mitte niivõrd muutus ise, kui aga nimelt muudatuste hulk ja kiirus. Pole kahtlust, et

viimane, ülikiruseks kujunedes, võib tänapäeva inimese kunstlikule eluümbrusele ja seega ka inimesele endale osutada samaselt saatuslikuks, sama hästi hävitavaks, nagu omal ajal ülikiired muutused looduslikus ümbruses pühkisid maakera silmnäolt kõik tema eelajaloolised hiigleelanikud, mammuti ja dinosaurid.

Paari viimase põlve suured edusammud peagu eranditult on piirdunud vaid füüsilis-tehnilise alaga; enda uute

relvadega inimene nüüd on suutelisem, — kuid ühtlasi ta on jäänud selleks, mida ta on olnud alati, — ebaratsionaalseks, impulsiivseks, kammitstatuks kommetesse, mida ta ei võta vaevaks analüüeeridagi, orjaks igivanadele harjumustele ja eelarvamustele, — sõnaga, omas üldilmes ta ka täna nähtub otse lähedase sugulasena oma esivanematele kiviajast.

Vastolu on tõesti masendav, — me veelgi ei taha teha järeldusi sellest. Kahelkäel, õhinal oleme nõus iga uue paratusega endi füüsilises elumiljööös, ja samas nõngelt-jonnakalt ei me soovi mingeid muutusi endi suhetesse elu enesega, üksteisega. Tuhanded ajud uute leiutuste kallal on ametis niivõrd innukalt, et varsti me liikleme vaid maakamarast kõrgemal, õhus, kõnetame omi sõpru tuhandete penikoorimate taha; seejuures meile ei tule mõttesegi küsitleda, mida arvaks meie tehnilistest uuendustest mõni, sada aastat varem elanud Newton või muu omaaegne teadustark ja kuulsus. Aga niipea, kui meie poliitilis-ökonomiline taip, olles vaevu arenenud niigi kaugel, ütleb meile, et maailm, milles elame, majanduslikult on üks terviklik ühik, ja et meie sõltuvus üksteisest meie, inimkonna huvides nõuaks mingi kindla rahvusvahelise ühiskorralduse üritamist, haardume kohe tagasi minevikku ja küsimiskaalume, mida mõtleks sellest mõni sõjapäälisk või kõsterkooliõpetaja, kes elas kas või sajad aastad enne meid. Ning ega me kaalutlegi just palju, — ägestume kohe, hüüame appi traditsiooni: — ei noh, seda ju pole tehtud kunagi varem! — Kaine ja külm laboratooriumi-meetod ühiskondlikes küsimusis asendub poliitilise pimesikümängu, tõrvikrongikäikude hüsteeriaga. Ei me küsi, kui oluline, kui tähtis on mõni taotletav uuendus; sügenu jutt kas eugeenilistest asjust, ehk majandusteadusest, parema tööjaotuse üle tööstuses, või rahvasteliidu taolise vahekohtu tarvilikkusest, — meis alati jätkub protestikisa sellistele üritustele. Nii, nagu Kristuse päevil, nii ka kogu viimasel kahel aastatuhandel kuni tänaseni igale inimvaimule, kes julgeb jutlustada mingit uut lunastusmeetodi, meie suhtumine on olnud vaid piibllauseline: „Ta hässitab rahvast! Poo risti!“

Veel aastat kolmsada tagasi ka meie tänase tehnilise edu suurprohvetid, Galileo, Giordano Bruno, Francis Bacon, Descartes, pidid märtritena kannatama meie alalhoidlikkuse sõ-

Kevade ime Mandlipuu puhkenud pungad

gedusi. Kuid võitlus jätkus, — sellesid, nendele järgnenud nimed, nagu Harvey, Newton, Darwin, Huxley, ja lugematud teised tänaseks on lõplikult hajutanud dogma, murdnud meie eelarvamused teadusele, — kuni nüüd võtame tema saavutusi isegi juba nagu mingi endastmõistetava pärisosana.

Kuigi seda pärisosa käsitleda me veel hästi ei oska. Ei julge. Kuigi teadus selle planeedi, millel asume, on pigistamas kokku lõngakera mõõtusesse. Sellele lisaks ta on võimaldanud inimesel varustuda relvadega, mis on surmavamad kui mingi surm kunagi varem; seega inimene, muidugi kohe relvastunult hambuni, nüüd peab elama rahus naabritega, keda ainult vähe varem ta üldse ei tunnud, (mets oli vahel), kellega aga nüüd tal küünarnukid koos, ja kellele mingit erilist sümpaatiat ta ei tunne. Ning on see kõik toimunud tegelikult vaid ühe, viimase sajandi kestel.

Olukord on provotseeriv. On selge, miks iga uus päev täna toob uusi mõisteid, uusi mõtteid meie vaadetes ümbritseva elu nähtele. Meie kujutelmid meie elu korraldustest, haridus- ja kirikuküsimustest, säädustest, haldusest, — kõik meie hää ja kurja tundmise mõisted on nüüd asetumas sama laboratooriumi priismi alla, mis tänini juba oli võimaldanud meile meie ühekülgse, tehnilise edu. Ei maksa karta, et teeksime liig kiireid edusamme ka selles. Ümberpöörduvalt, meid varitsevaks suurimaks ohuks on ikkagi see, et omis ühiskondlikes korraldustes viimati me siiski ei progresseeru tarviliselt taibukalt ja kähku. On veel küll ja küll külmanut, väiklaselt minevikus juurduvat konservatismi meie maailmas; kuid peame unustama mineviku, mida meie ei saa

Ülestulek

käsitada enam niikuinii, peame sisen-dama endile, et vaid tulevik töötab meile midagi, on meie teha, voolida, on plastiline. Ei ole asja vahetida taha, kui oleme vastutavad vaid selles, mis ootab meid ees. Kuigi oleme pärijateks kõikidele eelnenud aegadele ja põlvedele, siiski sama tõeliselt jääme esivanemateks ka kõigele sellele, mis tuleb.

Kõiki neid uusi ideid ja algatusi, mis juba täna mahtuksid meie ajudesse, me muidugi ei saa omaks võtta. Veel paljudki nendest tulevikus osutuvad ekslikeks, varisevad meist. Piisavalt tähtis olgu vaid see, et suudaksime suhtuda sallivalt nendele ühishuvidele, mis õhutavad iga uue idee sünni.

Üht tõhusamat vahendit vanadest, inimvaimu kitsendavatest vormidest vabanemiseks Haywood Broun, üks loetavamaid New Yorgi publitsiste näeb selles, kui juunis Helsingis ärapeetava rahvusvahelise ajakirjanike kongressi eeskujul üritataks vaimuinimeste kokkutulemisi veelgi unilisandab ajakirjanikele ka üliõpilasi, õpetajaid, pastoreid, kirjanikke, dramatiste. Nad siis vähem valetaks üksteisele ja üksteisest, ütleb mr. Broun. Ka vastumürki sõjale loodab ta sellest. „On eriliselt soovitatav ja sobiv nüüd see, et rahualgatusi tuleks nimelt nendelt, kes eelmise tapalgu vastu jäid vait. Astugu nüüd, a. 1935, kui ta suudab, etteotsa kirik, ja levitagu kord Kristuse, patsifisti, rahuaade. Usun, et võimata on maailma ümberteha ühe nädalaga, kuid peaksime vähemalt leidma vastuse küsimusele: mida teha seni, kui tuleb arst.“

Ehkki kas või homme katsuksime veel teisiti, — omi kolgataid saame käia vaid koos, ühises voo- ris. Teisiti ei ole see enam mõeldav; oleme maailma muutnud endile nüüdselt nii väikeseks kui klaasmajakese, milles iga ohe, iga hõiske kajastub seinast seinna. Ning kui meile siis kunagi meie ühine kodu, — meie oma maamuna peakski osutama kulunuks ja kitsaks, — omis lunastusotsingus juba enne seda me leiame, et meie pilk ulatub ka kaugemale. Enda elukaaslase hauakivile üks elutark tähetark lasi raiuda lohutuse: *Oleme armastand tähti nii hellalt, et õe enam ei kohuta meid.*

Homo primigenius

Mandlõis täies ilus

HÄÄLED
KÕRKJAIS

„UFA“ UUSIMAST
KULTUURFILMIST

„Talve järel tuleb kuldne kevad“

KEVAD! Aprill! Talireisilt Vahemere ääre on tagasi jõudnud kraagataja. Tema ja ta naine. Varsti algab ilutsemisaeg. Tema näitab naisekesele pesaehitamismaterjali, otsekui üleskutsena asuda sellele tööle. Ta on nõus. Munad munetud. Haudumist soodustab pesa ehituseks valitud kõdunev materjal, sest see ehitatakse niisketest taimedest. Kui ta väljub, katab ta oma munad hoolikalt kinni, et vaenlased neid ei leiaks. Vahepeäl on saabunud musta flotina ka teisi vesilinde. Need ehitavad kuiva pesa veepinna kohale. Hämarikus peidetakse kõrkjaisse mikrofoni. Tähelepanu! Kuuleme kohe hääli. Need on poegade häälitused veel tervetes munades. 24 tundi pääle esimese hääle kuuldumist tulevad nad munast välja. Varsti pääle seda lahkuvad nad pesast, kuid tulevad esimesil päivil jälle sinna tagasi. Kuue kuni kaheksa nädala pärast on noored täiskasvanud ja ühinevad „musta flotiga“. Kes laulab sääl?

Selle pisima kõrkjaelaniku pesa on kunstipärane korvikene. Siin on haudumismure üksi naisukese kanda. Mees veedab ta aega lauldes talle. Kuid mis see on? Meie metsparidi meelitushüüe. Sel on tagajärgi. Kogu parv ilmub nähtavale. Paarike leiab üksühe. Esiplaanil ilusad isapardid, nende taga lihtsed pardid. Suurepärane sööming: parditangud ja magustoiduks ussikesi tiigi põhjast. Uha tõstab part nokaga vett, et end korralikult

puhastada. Mai lõpuks viib juba emapart uhkelt oma nägusad pojad järvele. Isapart ei tunne selle vastu enam huvi. See oli nüüd pugulinnu hüüe. See on kõikidest kartlikum. Sellegipärast õnnestus filmida üht kääbus-pugulindu. Nad peidavad endid kaugemasse roosoppi ja on pääle selle omas kaitsevärvis peaaegu nägematud. Ema muutub veel ettevaatlikumaks, kui noored juba väljas on. Et vaenlasi eksiteele viia, ajab ema kaela liikumatult õieli. Siis näib ta ise pilliroona. Ka ühed kajakad hauduvad siin sisevetes, n. n. naerukajakad. Ema lastega. Nüüd toob ema lõunaoode. Kurgede lennugrupp tuleb talviselt Aafrika-reisult tagasi. Nad on esijoones taimetoitlased, nad on söögiotsimisel.

Meie vete uhkeim loom on luik. Kevadel, kohe pääle Aafrikast tagasitulekut, ehitatakse pesa. Haruldane võte emaluigest, kes oma munetud munade üle kisa teeb. Et munadele pehmet aset teha, katkub ta enesel udusulgi rinnust. Härra abikaas valvab ta haudumise järele. 32 päeva pärast on noored väljas. Samal päeval jätavad vast-sündinud pesa ema seltsis maha ega tule üldse sinna enam tagasi. Lõpuks huvitav stseen: vanemad toovad põhjast toitu, ei anna aga noortele noka vahele, vaid heidavad selle vette, et noored seda säält püüdma õpiksid.

Ülal pilte Ufa uusimast kultuurfilmist „Hääled kõrkjais“.

Veelgi, — alati meie lapsi

*Tallinna arstidepaari Julius ja Erika Prisko lapsed
(vasakult) Lilli, Alice ja Mai oma Boy'ga*

Lootus ja Lembe Lubi Tartust

*Margit Puura, tädikene Irma, Malle Veltman, Arvo-Eerik N.,
Svea Sahme, Mallis ja Heldia*

Emä (advokadi-proua) ja poeg Tartust

Vagabundi

1

Mu lugupeetud gentlemanid, ladyd —
Te tunnete ju Gustav Orisaart,
tood miljonäri? Muidugi. Sest keegi,
kel taskus „Mammutkiubi“ liikmekaart
ei avalikkuse ju pääse silmist:
ta sadu kordi pildistet ja filmit.

Tal oli juubel, mäletate, äsja?
Pilt seisis lehis. Elulugu ka.
(Reporterid ta olid nagu käsna
siis imend tühjaks. Ikka nii ja naa,
kuis kehvast tarest võrsund mehe tee
viind tööga jõukusele jne).

Ma ütlen „vabandust“ ja „isveniite“,
teen kolm kratsfuussi (lisan veel: „pardon“).
Sest mul ta elukäik (ka peeneid niite
ses täpselt tean) nii väga tuntud on,
ehkki tal nüüd on oma limusiin
ja mul vaid — taskus kroon, pääs mõni riim

(ning toogi kroon veel pumbatud avanssi!)
Kuis nii? — Ta oli minu kompanjon,
too Orisaar (kes nüüd teeb vaid bilanssi
ja arvutab, kui suur on provisjon).
Ma olin lödvard. Aga Gustav, ta
momendil õigel tegi *tour de bras*.

2

Koos Tartu *gorodskois* ehk linnakoolis
me pinginaabrid olime. Ju siis
diktaadid üha ta mult maha voolis
ja Ossipovski käest sai ikka „5“
(ehkki ta'i taipand kuhu panna *ju*,
kus *e*, kus *jätj* või kuhu lihtselt *u*).

Mind siis ju koolis tunti küljest hääst
ning nutikamaks nimetati klassis.
(*Boradino* ma, näiteks, teadsin pääst
seejuures kordki minemata sassi).
Ja kui veel andis tundi Kalamees,
noh, — siis vast olin õiges sõiduvees,

sest eesti keeles, (seda tõendab iga,
kes tollal tundis mind ja hiljemgi —
kõik kooliaeg) ma'i teinud ühtki viga.
Küll kümnendmurd, ruutjuur ja neetud *pli*,
proportsioonid, astmed, arvupaelad —
need ähvardasid käänata mu kaela.

Kuid Orisaargi polnud põrmu parem
— mu tahvli ees vaid ennetas (sest ta
kõik etteõeldu kuulis minust varem).
Maateaduses ta aga Kura Ha
kord Koivajõeeks, kord Düünakski vist ristis
ja Viini — Roomaks nimetada riskis.

Nat Pinkerton, Nick Carter, Šerlok Holmes
— see oli Kustil meeldivaim lektüür.
Ei häirind teda miinustega „kolmed“
ei „kahe“ pahatöötav seljaküür.
(Kui vahepeäl ma endast kõnelen:
mul meeldis siis vaid Twain, Mayne Reyd,
Jules Verne.

3

Nii rändasime koos me klassist klassi
sääil *gorodskois*. Ning lõpetades ma
gümnaasiumi maitse sin gulašši
viis tervet aastat. Sai sääil juurelda
maailmamurest kui ka sellest, miks
on „tundmatu“ just kõikjal nimelt „X“

ja mitte „b“ või „g“ või mõni muu.
Ent Orisaar tollal ju innukalt
karjääri taotles. (Polnud siis tööpuudu
nii nagu ennist). Algas madalalt
ning tuli kui, käes küpsuse patent,
mind gratuleeris Gustav — kindlustusagent!

4

Mis on üks Tartu? Taevas tule appi —
nii pisike! (Ja eeskätt neile veel,
kes pole väisand Ulila barakk,
tööst, leivast, väeringuist aim puudub kel).
Ons noorukil sääil mõni hüppelaud?
Ei, ei! Arm hoidku — pigem juba haud.

... Kuum aasta-aeg meil kahjuks möödub ruttu;
ning Tartus eriti. Sest ... Emajõe luht ...
kuum päike ... suplus jões ... kui muinasjuttu
loob silmi ette nätsikute rüht ...
(*Pardon, pardon!* Nüüd andestage see. Ma
liigselt süvenenult unustin pää-teema).

Noojah. Et teha lühemalt: kui sügis
septembri udu taevast alla tõi,
üks rong jäi seisma. Rahvas välja trügis
(veel mõni haigutas: „Kas Tallinn või?“)
sääil hulgas mina, tehnika *student*
ja Gustav — noorem kindlustusagent.

5

Läks aastaid paar. (Tont võtku a—b telge
koefitsiente, valemide!) Barjäär
ei taganend. Mul oli üsna selge,
et „insener“ ei ole mu karjäär.
Boheemlus veetles. Kadriorg. Irdriim.
Tund malet „Feischneris“ (ka väike viin

kas „Valges Saalis“ või ka lihtselt „Šoffris“).
Ah — elu tarmutses kui kinofilm.
... Ning siis — siis saabus aeg, mil sain ma ohvriks

vagatsus

„Ma pole haritud“ (nii rääkis ta), „kuid siiski mul maju linnas tosinat on paar.
Pank pole asi suur, kuid siiski toob aastas sisse miljonikest paar.
„Ei vaimu põ'ga ma“ (nii ütles, tõik!),
„kuid enne näidaku, mis ta ka võib.“

7.

Hää küll. Taas möödus nädalaid ja kuid. Meil üha süvenes riv. liteet
Ent siis, kui kev. durvad ehtsid puid
G. Orisaar löi oma *bras roulet*.
See tuli nii: mul valmis käsikiri üldtuntuks millega mu saanuks nimi.

Need följetonid olid ja novellid, reaalsed enamasti. (Mõnda ka nii — kaudselt — jäljendades Pitigrillit ma rakendasin reaalfantaasia). Üks nendest kandis tiitlit „Suur idee“. (Ah — kirstunaelaks mulle sai just see!)

See oli moodsest ärimehesest lugu (Ameerikas). Ta kindlustus-büroo läks üha allamäge. (Inimsugu nii kergest' raha ühele ei too!) Tark jänki gangstereid kaks palkas siis, nad varustas ja 40-th-Streeti viis

ning kui siis tänaval läks mõni pankur või muidu hästituntud jõukas mees, siis ülalt kivi langes nagu ankur ja kildeks purunes just käija ees. Ning — ehmunult siis „surmast pääsnu“ too ahvkiirul leidis kindlustusbüroo

ja jänkil öitsema taas lööbus äri Nii kõlas jutt mu kogus („Suur idee“). See pole halb?! (Fantaasia? — ma päri). Mind neidis helge siiralt õnnitles ja ennustas mu raamatule menu. (Kuid Orisaart näis valland mõtiskelu).

8.

Paar päeva möödus. Ning mis äkki selgus? — G. Orisaarest saand on tähtis mees! Ta hankind kindlustusi säält, kust ka osavamad loobund pettudes. Ministreid paar, üks kindral, linnapäa — kõik leidsid järsku: kindlustus on hää

ja Orisaar vaid kirjutas poliisele! (Ta kohe tõsteti inspektoriks). Päev hiljem kosis helge, blond Eliise; äi õnnest hiilgas: oled, väimees, viks! Sul taipu praktilist, mis nõuab elu (idee, kust teostust ei, on ainult — lelu!)

*

Nii, lugupeetud gentlemanid, lady'd, te tunnete, (eks?) Gustav Orisaart, tood miljonäri? Muidugi, sest keegi kel taskus „Mammutklubi“ liikmekaart ei avalikkuse ju pääse silmist: ta kõigist kadestet küll unes, ilmsi.

Ent mina — (lubage mul naeratada!) tood saksa tunnen hästi (ohohoo!!!) ja vilistan. Mul õhk on tõusik too. Mis sest, et tal on oma limusiin ja mul vaid — taskus kroon, pääs riim.

Eerik Laidsaar

preestrinnale, kes blond ja sinisilm. Mu süütas hoobilt neidis helge too ja nii *stud. ing*-ist kujunes — *Pierrot*.

... Oo päevi, õhtuid heldimusest tulveid, mil reidi lõikas valge, nooljas jaht! Oo öid, mil aoni istusin kui Solveig (kuis põleb inimen — kui lambitaht!) Ta isal oli punane „*Mercedes*“, mis tema kasutada igal reedel.

Ta luksuslikus kodus olin peagi kui austet väisar nähtud meeleldi; ma vestsin majandusest (mida'i teagi!) ja äiapapal meeldisingi nii. (Sest — loll ma polnud — tuntud pankur I. on nimi kaaluv. Tütar ent — partii).

6.

All right! Siis aga kerkis üles kustki (oo — olgu igavesti neet see tund!) me vana tuttav (Orisaare Kusti) ja vaikselt *tê-tê-a-tê-tê*'ist sai „*rotonde*“ (Ta oli ikka kindlustusagent, kel leivaks väike preemia protsent).

Mees oskas purjetada, rääkis lõivust, tollist, *mamà* galandilt suudles pakut kätt. Pool päeva rääki võis. (Mind tegi lolliks, ent väga vaimustus *mamà* — too hätt). Ja kaunitar, mu sinisilmne neidis vist piisavalt ta „huvitava“ leidis.

Ma teadsin: *si vis pacem, para bellum*. Kaks kord mind nägi Tartu jaamahekk ning naasul väisasin I-d tundein hellun ja teatin, et *stud. ing*-ist saan *stud. oec*. Seejuures märgates, et tujus oli ätt, ma palusin talt kohe tütre kätt.

Too päev just parajasti oli reede — meid hospiteeris rõunal Valge Saal (sest sõitma läind *mamà*, neid ja *Mercedes* ja roolil, muidugi, G. Orisaar!) Mu pankur naeratas. Tal oli plaan (mis näitas, et ta kaugelt poln'd profaan).

Riigimajandusnõukogu vastuvõtul riigivanema juures

Ülalt vasakult: riigivanema adjutant kol.-leitn. H. Grabbi, riigisekretär K. Terras, F. Tannebaum, H. Koch, M. Raud, P. Kurvits, G. Ottas, J. Vann, Th. Pool, kindral J. Soots, H. Neuhaus, dr. E. Pihlak, kapt. A. Gustavson, dr. J. Masing, K. Must, A. Jürman, J. Nichtig, E. Sulg, prof. P. Köpp, E. Just, Joakim Puhk, riigivanema noorem käskudetaija ohv., mereväe-leitn. K. Iman

Alt vasakult: M. Pung, kaitsemin. kindr. P. Lill, riigikontrolör K. Soonberg, kohtumin. J. Müller, haridusmin. N. Kann, majandusmin. K. Selter, kaitsevägede ülemjuh. kindral J. Laidoner, riigivanem K. Päts, proua L. Eenpalu, välismin. J. Seljamaa, sisemin. K. Eenpalu, põllutömin. N. Talts, teedemin. O. Sternbeck, Eesti Panga president J. Jaakson. Pildil puudub Leo Sepp

Küpsev tegevus meie laval

ON möödunud esietendusterohke vahemik Tallinna teatrite töös.

Enne-kõike teeneline näitleja Betti Kuuskman tähistas oma lavajuubelit rootsi komöödiaga *Nobeli auhind*, mis aga osutus liialt keskpäraseks teoseks ja selle lavaletoomisega teater tegi vaevalt tasuvat tööd. Kuid *Estonia* edasisele tegevusele — eriti repertuaariküsimusis — tuleb kahtlematult märgatavaks õnneks V. Mettuse äsjane dramaturgiks kutsumine, kes omab vastuvaidlematult dramaturgilisi eeldusi ja kes sel alal meil kahtlematult parima ettevalmistusega.

Edasi *Estonia* kordas E. Aava operi *Vikerlased* lavastust, loomulikult täiesti uues kuues, ning tõi lavale D. Poska algupärase lastenäidendi.

Töölister tutvustas meid ameeriklanna Tradeweli piltiderohke vaatamänguga *Mašinaal*, Fr. Põldroosi leidlikul lavastusel, milles kaasa mängis külalisena Erna Villmer. Ameerika suurlinnalik nukuline elu areneb ses päris huvitaval taustal, tegelased vaid jäävad kuidagi tinasoldateiks, ja ka tegevuse koondatud keskendus puudub.

Lavastaja on teinud siin ilusat tööd, mida ei saa aga lausuda kõigi osakandjate kohta. Kujunes nagu vastolu pääosade kandjate, E. Villmeri ja A. Särevi vahel, kuna viimane patustas tõlgitsuses, andes liialt inimlikult mõistetavate-positiivsete joontega kuju, kelle vastu Villmeri roim lõpuks kujunes kuriteoks, mitte aga ärapäasuks. E. Villmer ses osas tõestas, mil määral ta võidukana ja ilulise esile tõuseb eriti kammerlaval, ja et ta küpse, vilunud andena laval liigub meisterlikkuse kehastusena.

Viimane *Töölisteri* lavastus, Enn Vaiguri rahvatükk *Kraavihallid*, uus algupärane teos meie laval, A. Särevi lavastusel, näitas liigne kord, milline menikus ja ajaviite haaravus võib peituda ka kirjanduslikult alahinnataval teosel, mis hoitud meie menukate lavatükkide eeskujuna järelle. Kindlasti publik tasub külastustega ja kiitustega viimase eest mitu korda meelsamini ja rahuldumalt, kui seda *Mašinaali*, eriti *Nobeli auhinna* lavastustööd.

Meie teatri omateatriks arenemis-kujunemisteel on huvitav märkida, et publik on oma otsuse juba annud selgelt ja kindlalt

J. Pert

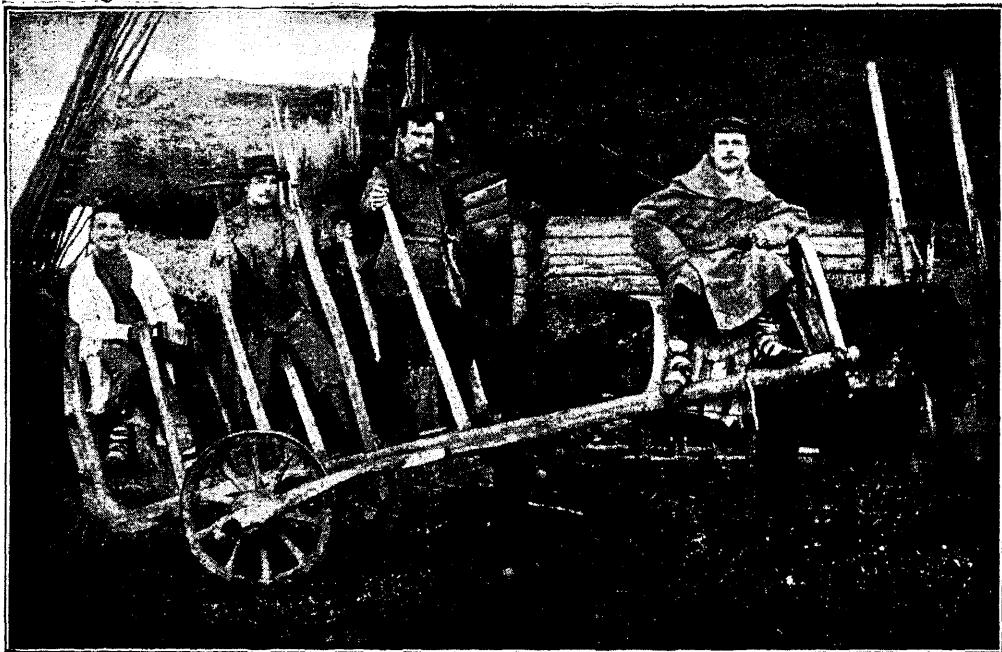
Siin puuduvad mehed

Pildil tallinlasi: pr. Krims-Kotkas, pr. Jukk, prl. Tamberg, pr. Olup, pr. Krahe, prl. Tamberg, prl. Visnapuu, pr. Kahkra, pr. Otsing, pr. Puura, pr. Ott, pr. Veltman, pr. Naelapea, pr. Holst, pr. Sahme, pr. Kadak, pr. Akel, pr. Kerberg-Suija, pr. Nerep, pr. Roska ja pr. Treufeld

Tartu ja Tallinna nägusid

Ülal (vasakult): Rätsep Nuusa, poksija Lukkin, mag. Kleis, prof. Rammul, näitl. Piller. Teises reas: adv. ja luuletaja F. Karlson, ärimees Raudsepp, dr. J. Vasar, notari J. Reiman, prov. J. Lill, Jaan Kangilaski. Kolmandas reas: lekt. J. V. Veski, adv. Pikk, adv. Piilman, ärimees Veckram, adv. Klaus. Neljandas reas: tantsuõp. Sievers, adv. N. Metslov, dir. Pullerits, dir. Ney, adv. Ruuse. All: dr. Asu, dr. Hubel, dir. Rahi, hr. Jürisson ja Jlmər Lüüs

Vene vanker Elupilt Pihkva piirilt

Pihkva kubermang on Euroopa-Venemaa üks kultuuri-vaesemaist, sest tema elanikkude hulgas on statistiliste andmete põhjal ainult 16% kirjaoskajaid. Tsaari ajal Pihkva kubermangust päritolu loeti seepärast enamasti häbiasjaks. Oli tarvitusel isegi venekeelne ütetus: *псковской а не православный*, s. t. pihkvalane, mitte vene-õigeusklik! Olenevalt kultuurilisest tasemest on Pihkva kub. elanikel ka majapidamise tarbeasjad ja sõiduabinõud väga omapärased ja igivanad-primitiivsed.

Pildil kujutatud kahe rattaline vanker, mida kohapöäl nimetatakse *ragulka'ks* (sarvikvanker), on tarvitusel nii sõiduks kui koormaveoks. Vankri aisad on tehtud juurega väljaraiatud puust ning kinnitatud vankri teljele. Puu juure osast on läbi pandud kolm pulka ja kõrvale on kinnitatud eraldi püstiseisvad pulgad, mis moodustavad koormaveoks vankri pesa. Põhjaks on laud. Tühjalt sõidul, samuti ka koormaveol istutakse hobuse seljas puusadulas. Hobust juhitakse ohelikust. Kui sõidavad näiteks mees naisega ühel vankril, siis istub naine harilikult sadulas, juhtides hobust, kuna mees vankril seisab, hoides kinni kätega, kas pulkadest või hobuse sabast. Koormat on sel vankril paha vedada, sest näiteks heinu, õlgi jne. mahtub sinna vaevalt 8–10 puuda.

Pihkva kubermangus elab ka eestlasi. Mitmed eesti perekonnad on sinna rännanud juba Laksi Tõnise päevil, teised hiljem. Kaitseväeteenistus ja maailmasõda viisid jälle üksikuid eestlasi Pihkva kubermangu. Kirjeldatud vankri juures näeme gruppi sääraseid eestlasi ühe Pihkva kubermangu vene külas — venelaste riietes. Vasakult venelane Annikov, eestlane Heinrich Rosenthal (praegu Kanadas) ja Bremse, kuna sadulas istub nende ridade kirjutaja Harry Eichenbaum.

Kuidas rahvas Pihkva kandis elab ja milline on ta hariduslik tase, sellest järgmine näide ühe kahekõne kujul.

Pihkva kubermangu Porhovi kreisi määrati *semski natsalnik'uks* (umbes nagu meil oli talurahva komissar)

keegi Böstrov. Viimane oli akadeemilise haridusega ja armastas väga tarvitada jutuajamisel võõrkeelseid sõnu. Kord kutsus ta kokku *selskaja shodka* (küla koosolek), kus pidi arutatama maajagamise küsimust. Et mitte kõikide külameestega asja arutada, käskis ülemus nendel vaid ühe arukama mehe enda juure saata delegaadina. Korraldus täideti. Delefaat tuleb ülema juure. See hakkab temaga järgmiselt rääkima:

Нѣкоторые индивидымы посредствомъ легальной обструкци желаютъ урегулировать аграрный вопросъ.

Eesti keeles:

Mõningad inividid soovivad legaalse obstruktsiooni kaudu reguleerida agraarküsimust.

Maamehele jäi ülemuse seletus täiesti arusaamatuks, kuid lõpuks tuli ta mõttele, et siin ülemus mingile intiim-

Vene külapilt

Sitsiilia kaarikud (Itaalia)

küsimusele vihjab, ja mees vastas oma moodi kohalikus murrakus „diplomaatiliselt“:

Оно не то, что что-либо или либо-что, а если касательно насчет тех самых, то хожь оно не диво-ди-ковинное, но любопытство въ немъ большое е.

Eesti keeles kõlaks see sõnade-mäng umbkaudu nii:

„Ta ei ole küll too, mis miski ehk vaevalt midagi, kuid puutudes sellesse, siis kuigi ta küll pole mingisugune imede-imé, kuid suur uudishimu on tema kohta siiski olemas.“

Asi lõppes sellega, et kumbki teineteisest aru ei saanud, ja koosolek jäi tagajärjeta. —

Tulles tagasi vene omapäraste vankrite küsimuse juure, tähendagem lõpuks, et sama vilets, nagu on seda Pihkva kübermangus vanker, on see ka Olonetski kübermangus. Sääil tarvitatakse nimelt vankrirattana puu otsast lõigatud sõõri, millele auk sisse tehakse ja sääilt telje ots läbi lõigatakse. Olonetski kub. on äärmiselt pahad teed, küla-devahel sõidetakse enamasti ratsa, sest kivise maapinna tõttu on vankril sõit tihti otse võimatu. Elanikkude arv on siin väike: ruut-kilomeetrile tuleb 4 inimest.

Harry Eichenbaum.

Kaigorodoff ja Visotski

KAKS vene rahvusest kunstnikku, meie kunstielus küllaltki tuntud Kaigorodoff ja Visotski oma Riias toodud töödega korraldasid Kunstihoones kahe-kunstinäituse, mis lõppes 10. skp.

Näitus osutus väljapanekuilt arvukaks: numbroid oli üle 150. Kuigi see ei tekitanud erilist elevust nii publikus kui ka asjaomaseis ringkonnis, oma erimomendi tähistab ta siiski seekevadisel hõredavõitu kunsti-hooajal, mil loobutakse isegi lubatud ühe näituse korraldamisest — eeskätt kokkutulnud esemete vähesuse tõttu.

Visotskil ei puudu laiem tuntuus vähemalt Lätis. Ta on spetsialiseerunud — loomade ja lindude maalimisele, aga ta käsitab ka vene küla-elupilte üsna mitmeil aineil ja seda huvitavaltki. Ta toodangu pääosa aga nähtavasti moodustab siiski looma- ja linnuriik.

Kaigorodoff käesoleva näitusega ühtlasi tähistab oma kolmekümneviie aastast kunstitegevust. Sündinud a. 1878 Peterburis, ta juba 15. aastasena on küllalt tuntud vene maalija Kuindži õpilaseks, samal ajal õppides ka ülikoolis, kus lõpetab õigusteaduse fakulteedi. Kuid kunst meelitab rohkem kui karjäär juristina, ja a. a. 1902—1904 leiame Kaigorodoffi juba Münchenis säälse kunstipe-dagoogi, ungarlase prof. Hallosy ateljees oma harrastusi jätkamas.

Kui Kuindži rõhutas eriti koloriiti, siis Hallosy juures ta õpingute alaks on portree ja akt. A. 1903 Kaigorodoff siirdub Pariisi, töötab *Academie Julien*'is ja ka kuulsa itaallase Colarossi juures õhtuti. Akadeemia annab kunstilist haridust, arendab maitset ja komponeerimis- osust, Colarossi juhatab aga vabajoonistust, pääasjalikult akti.

Pöördunud tagasi Peterburi Kaigorodoff astub graafiku prof. Matté juure end täiendama, tutvudes ja küpsedes oforti ja teiste gravüüride tehnikas.

Juba aastal 1900 ta esines kunstiakadeemia kevadnäituseil, ja sellepääle selle järgnevailgi. Aastal 1910 ta esineb „peredvižnikute“ näituseil, kuni saabub Eestisse, kus kaasa lööb EKKU liikmena nii viimase kui ka sihtk-näituseil.

Samal ajal Kaigorodoff on ka muusikamees, viiulimängija, millega osalt on seletatav ka ta maalides avaldud rütmitunne ja värves harmoonia taotlus.

Huvitav, et Kaigorodoff kuulub ka antroposoofide eesti looži, tegeledes okultismiga, mistõttu on kirjavahetuses samade harrastuste alal tuntud kuulsa maalija Roerichiga. Eriti ta viimaseis töis, pilvede-maales avaldub antroposoofi dr. Steineri värviteooria mõjutusi. Kaigorodoff oma maalimislaadilt kuulub ilmselt neoimpressionistide perre, kes maalivad pääasjalikult merd ja taevast; tema viimaseis pilvede-maales puudub maastik peaaegu üldse.

J. Pert

NALJA.

Ameerika sõjalaeva madrus kasutas oma puhkust selleks, et linnas väikest ringkäiku teha ja kohates inglise madrust, hüppas porilompi, et viimast muda pritsmetega katta. Rahulikult küsis temalt inglane: „Ütle, mu poiss, kas su ema teab, et sa väljas ümberjooksed?“ — „Muidugi, härra,“ karjus ameeriklane vastu, „ja ta andis mulle koguni šillingi ahvi ostmiseks. Kas olete mütia?“

VIRVE VARJU

POEEDI SURM

. . . Lehe nekroloogin nendit
hinge kallak, amplituud.
Kalmistu kas ostet, rendit,
teht kõik vajaline muu.

On see kevadel või talvel,
mil ta pandaks magama?
Oli ta sen suuren salven
viljapää või haganad?

Rääkis pikameelne pastor
jumala irooniast,
sarkofaagi järgi astus
Sakala, Viroonia.

Pandi ohtralt lilli, pärgi,—
pärast kasvagu või viik,
sooje sõnu hüüti järgi —
alanud on igavik.

Ükskord luiteliva hangest
tõuseb valge, kitudur aster
pidulikult vaikiv, kange
torso valge alabaster.

Hing ent eksib nagu elun
oli arglik veerija,
avarar ja laian pelun —
igaviku preerian.

DANCING

Mustad frakid, valged vestid,
dekolteed ja šlepid,
sostin, naer ja vilkad žestid
vaibast kaet trepil.

Šlepid valged, värvilised,
soengud onduleerit,
puuderdet ja närvilised
ilmed ning blaseerit.

Džässilaul ja vist Kalkuttast
ürgselt algeline
taoti naerab, taoti nutab
mustapalgetine.

Osramlambest valgust kallab.
Saksofoni vada
risti, põiki, üles, alla
käiman oma rada.

Nautija

Küllalt kaua ma olen ju veerind
eluaabitsat algelist, pikka —
las heita, kes tahab vaid veering, —
vabanque mu panus nüüd ikka.

Kategooriline imperatiiv
on mulle võõras, absurd.
Miks tühjana jookseb mu kellade liiv
ning huulil on pettunud kurd?

Mu südamelöögid on korratud
ja katkendilised mu pulsid,
mu värsidki tihti on võrratult
sama tujukad, irdund-konvulsid.

Kui sekki ja pisaraid pooleks
mu elun on naeru ja nuttu,
ma naudin, kui homme ma kooleks,
näi ahnelt, näi uljalt ja ruttu.

Mu huuled, nood januselt-meelad
on suudelnud kõikselt ja tihti
ning rüübanud karikaist keelat, —
oo paater, mul palju on pihti . . .

Argipäev

Hall hommik nagu võidunud bandiit
taas kätest kitsub unendo kaame kulla.
Üks katkeb valuledes peen ja särav nait
ja üksed lummalised sulet minna, tulla.

Ma leidnud palju olen ja taas minetand.
Nüüd tean, et kõik kui unendon on moonduv:
veel eile lumen, täna kevaden mu kand —
mu aeg ei igavikuks ega hetkeks joondu.

Taas olen hallin päevan, tühjan, nimetun,
kõik kulunud kui lauludel refrään,
mis teiste hulgas tavaline, imetu,
ma nagu katseks stiiski sesse päeva jään.

Ei ole õtge õnnistada ega needa —
üksama käsi hellitab ja lööb;
ei endalegi nuttu, naeru reeda.
Kas inimene olen või amööb?

On selgejoontne mu tulevikupalg
kui läbipaistev mägestikkude kristall,
geomeetriline joonist, arvuline valem:
„Kõik kordub üha halli taeva all“.

Ei taevas ainsaks sinetuseks latu,
sest päikesel laotet üle pilvetekk;
tee igituntud, hall kui kivvi rutut,
tee veeren maju ähmanis/iseid tihhe hekk.

Virve Varju

Naiste saarand

Ühe ajastu armas lapselikkus

Rokokoo — üks feminismi palg

Rokokoo-aegne noor tüdruk
Fr. Boucher maalingu järel

ROKOKOO ORNAMENT on taltsutamatu tujukuse, naeratleva mänglemise ja *bagatelle*'i siirameelne lihaks saamine ja kehasus. Ent kõik, mis nõnda sünnib, on kui haruldaseimad kalliskivid ja väärismetallid. Veel palju mitmekesisemalt, kui tolleaegne seltskond, tõendab too kunstivorm, et tal ei puudu seks, mida ta teeb, peen arenenud vaist. Maitsekuse ajaloos on rokokoo ajastu magusamalt maitsevaid palasid, saavutades peenimaid ja ülimald eritusi, mida Öhtumail üldse kunagi on saavutatud. Välditakse kõiki matemaatilisi sanktsioone ja eeskirju, mis võiks olla stiilitunde aluseks ja luuakse ainult kergest lehvivast ja heljuvast esteetilisest tunnetusest oivalisi ja peenimaid vorme. Auväärne sümmeetria naerdakse välja, tõmmatakse jooni alati nõnda, et see oleks välditud ja kõrvaldatud, ent säälijuures saavutatakse siiski alati imestamisväärse oskuse ja andekusega vormide täiuslikuim tašakaal, samasugusel hubaselt-kodusel, kontrollimatul ja korrapäratult tujukal viisil. Siseruumides näit. tahveldatakse — paneelitakse seinad puutahvlikestega, liigestatakse seinapinnad kergesti raamitud väljakutega, tapeeditakse või kaetakse gobeliinidega — need moodustavad kunstiajaloos iseseisva kütkestava päätüki — kõik väljakud ja servad, karniisid ja simsid on ilustatud rikkalike ehisvormide: grotesksete maureskide, arabeskide, leht- või õisgiriandidega. Ja peamisemad elemendid siin ongi taimed, eeskätt aga mitme-

sugused karbikloomade karbid (*rocaille*), millest kirjeldataud ajastu on saanud oma nimegi. Need elemendid arendavad endast lõpmatus, oivalises mängus ikka ja jälle uusi vormimuudendeid. Siseruumid muudetakse helgemaks kas lihtsate õrnade värvide, kuldamise või peegel-seintega. Kõik ilustusosad, kõik ehitusvormid lõpevad ühe ja samasuguste toredate mänglevate keeristega. Kõikjale on asetatud dekoratiivseid päakesi, amorette ja muid selliseid dekoratiivseid figuurikesi. Kõikjal puhas joonte graatsia ja piiramatu vabadus ja juba ainult nendega saavutab too kunst vaatlejais meeldivat tunnete elevust, suudab äratada väga peent, nüansseeritud, hüvitavat tunnet, mida sõnus võimatu kirjeldada.

Mis puutub mööblisse, siis see ei jää siseruumide kunstilisest ilust maha. Kunstmööbel, peamiselt kirjutuslaud ja kummut areneb suurima kunstitüüseni. Sulavaile painduvatele vormidele seltsivad siin veel kullatud pronksist ülelöödised, ning sügavsoe värviliste piitade värvitoon. — Sellist mööblite peenmosaiiki nimetatakse *marqueterie*'ks. —

KUIDAS DAAMID JA HÄRRAD RIETUSID

Nagu mood — nii mõtlemine

Kuidas riietutakse, ehk kuidas rõiva materjal valitud, nõnda ka mõeldakse. *A la mode* rõivastus, *à la mode* ka mõtlemine ja ajastu vaim. Võime epigrammatiliselt ütelda, et: „Midagi pole moes ebamäärast.“ Kas ei vasta näiteks Kreeka himatsiooni voldid dooria, joonia ja korinti stiilis sammaste soonestusele? Kas ei kõnele ülimald määraselt laiunud ja paisunud võrukuued — krinoliinid ja vertugaadid omi ajastuile vastavaid keeli. Moes ei sünni pisimatki muudatust, kui sellele ei eelne miski kutuuriline, vaimline või hingeline muutus. Ka riietusmaterjalidel on teatud kindel iseloomustus; pitsid on näiteks õrnuse väljendajaiks ja neid armastati rokokoo ajal palju, neid armastasid sellal teatavasti ka mehed. Louis XV stiilis kostüüm suhtub Louis XIV aegse kostüümile, nagu rokokoo suhtub barokile, millest ta naervana ja lõbusatujulisena minema jooksis. Elemendid on küll jäänud samaseiks, kuid nüüd on kõik, mis sääl oli suursuguselt pidulik, majesteetlik, kõrk, kõneles tardunud vormides pompoisi keelt, muutunud kergeks, mänglevaks toreduseks. See on maksev ka rõivaste värvide kohta; need on samuti muutunud mahedamaks ja õrnemaks, niidasti kostüümide kui ka mööbliriiete värvides. Kui mehed eelistavad murtud, õrnu, kahvatulillaid, punakaid, pruunkollakaid ja teisi sarnaseid riiete värve, siis ka naised armastavad oma riietuses õrnroosaid, heledaid

TANTSITAR REGGIANI
Antoine Pesne'i maaling

Nicolas Lancret' maalingust „MOULINET“

„PEITEMÄNG“
Grupp Jean Baptiste-Joseph Pater'i maalingust

Toimetusele saadetud kirjandus

JAAN VAHTRA: *Laane kuras*. Vana metsavahi jutustusi. Autori illustatsioonid. Noor-Eesti rahvaraamat nr. 1. Lhk. 96. Hind Kr. 1.—

OSKAR LUTS: *KUNINGA KÜBAR*. VII. kogu mälestusi. Noor-Eesti kirjastus Tartus. Lhk. 274. Hind Kr. 3.75.

FERDINAND KARLSON: *RÄNNAKUIL*. Sonetid. Noor-Eesti kirjastus Tartus. Lhk. 114. Hind Kr. 1.25.

AGNES TAAR: *KOLM SUNDI*. Näidend neljas vaatuses. Noor-Eesti kirjastus Tartus. Lhk. 84. Hind Kr. 1.80.

WILLIAM SHAKESPEARE: *TORM*. Näidend viies vaatuses. Tõlk. Ants Oras. Noor-Eesti kirjastus Tartus. Lhk. 94. Hind Kr. 1.40.

WILLIAM SHAKESPEARE: *ROMEO ja JULIA*. Näidend 5 vaatuses. Tõlk. Ants Oras. Noor-Eesti kirjastus Tartus. Lhk. 124. Hind Kr. 1.90.

LOOMING nr. 1—3, 1935. Eesti Kirjanikkude Liidu kirjastus. Tegev toim. J. Semper. Üksiknumber Kr. 1.60.

R. PARIS: *UUEM EESTI KUNST*. Elav Teadus nr. 37. 112 lhk. Hind Kr. 1. Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus.

EESTI KROONIKA 1934. (Elav Teadus nr. 39). Kirj. H. Tammer, J. Taklaja, A. Elango, O. Urgart. 100 lhk., hind Kr. 1. Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus.

ED. LAAMAN: *NÕUKOGUDE-VENE ja KOMMUNISMI TEOSTAMISKATSED A. 1917—1934*. Elav Teadus nr. 38. 112 lhk. 16 pilti ja kaarti. Hind Kr. 1. — Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus.

LEO ANVELT: *W. E. GLADSTONE. LIBERAALNE INGLISE RIIGIMEES*. Suurmeeste elulood nr. 24. Eesti Kirjanduse Seltsi väljaanne 1935. 152 lhk. Hind 1 kr. 50 s.

Retsensioone nende väljaannete kohta järgmistes *OLIONI* numbrites.

sammalrohelisti ja üldse mitte karjuvaid, vaid mahedamaid värve. Hiliskeskajast põlvnev raske brokaattoredus, mis püsinud ka barokis edasi, on nüüd kolikambri heidetud, samuti ka brokaadile ja talle sarnaste riietele omased rasked, omapärased suured mustrid, millised nüüd on asendatud toredate girlandide — vannikute, laiali pilatud rooside, pungade ja teiste sarnaste taimeliste ilustustega. Mitte enam riiete kallis raskus ei määra rõivaste väärtust, vaid just nende kergus ja *bagatelle* kostüümis, tüll, lehvikesed, paelakesed, rüüsid, pitsvarukad, aplikatsioonid ja linnid juustes. Kõige mainitu puhul täispuhutud võrukuub näib nagu suurima vastoksusena. Kuid see ainult näib nii. See pole ju enam too hirmuäratav vertugaad, mis tuli 1600. a. paigu Hispaaniast — see pole enam too püstloodne, tardunud toru, vaid too uus torukuub võidutseb rokokoo moes naerva „luftikusena“. Esmalt see küll naerdakse välja, kuid hiljemini ta allutab kõik enda naerjad. Kahaksa päeva pärast selle leiutamist kandis seda juba terve naisõukond ja siit pääle ta hakkab muinasjutuliselt laiuselt kasvama. Sellega kaasas käivad ka teatud ebamõnused — sellises rõivastuses võis ainult, käed vastu võrukuube surutuna, külgepidi üksist läbi pääseda; — kuid pahede kõrval tal olid ühtlasi ka vastuvaidlematud hüved. Selliselt võrukuuelt paistsid suurepäraseimalt silma selgesti ka peeneimad lillelised mustrid ja kõik rüüsid, falbalad, festonid olid ühtviisi nagu ühele plaadile vaatamiseks seatud.

Kõik selleaegsed mehed riietuvad feminiinselt. Kullaga tikitud sabakuubede all kantakse kuulmata kallist luksuslikku pitspešu — mis sest, et see niihästi meestel kui ka naistel on mõnikord must ja pesemata. — Eelitatud on Brüsseli pitsid. Päätähtsus meeste rõivastusel on pöördud pitskaelaräti — *jabot*'le ja 'pitsmanžettide — *pleureusidele*, mis langevad kergesti kätele, mis harjunud samahästi kirjutama galantseid sonette, kui tõmbama iga tühise asja pärast möökagi.

Kahtlemata oli aeg tujukas, frivoolne, õhuline, mänglev ja kelmikas. Üks tema sümbole, nagu neid *hazards heureux* maalinud Fragonard, — *peintre du Roy* ja ka ajastu kunstnik, — toredail maalinguil, on, et istutakse suurte puude all ülesäetud õõtsuval kiigel. Säält tuntake end nii maaeluliselt, nii idülliliselt, ja idülle armastatakse kahekordselt, kui sellised kasustamata koketeriid end sellega nii hästi siduda lasevad. Ja mida võikski endale kujutella oivalisemat, kui on selline maaelulisus?!

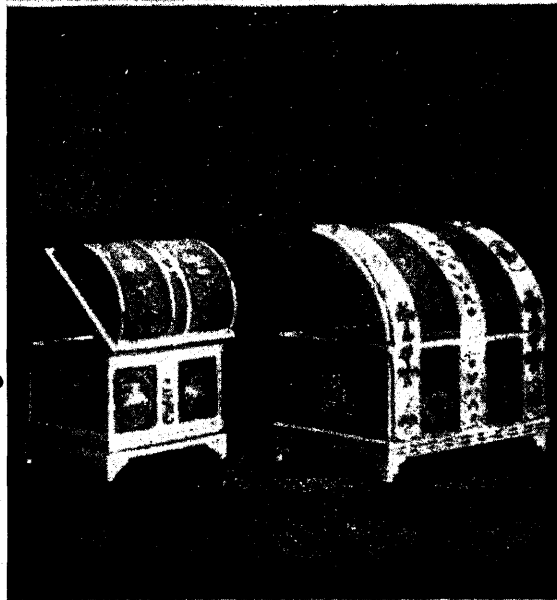
SALONG NII, NAGU TA OLI MÕELDUD

Mainitagu ka ajastule iseloomulikke ja tähtsaid salonge. Salongid olid sõna tõsisel mõttes rokokoo daamide väikesed riigikesed. Pole sobivat kohta ja võimalust kõiki omi andeid ja võimeid avaldada, seltskondlikku elu kaunistada kunsti, kirjanduse ja teadusega, kui seda on salong. Seepärast kõikide rokokoo daamide ihaldusobjektiks ongi salong. Abiellutakse seks, et maailmas mängida hiilgavat osa, et omandada salongi. Ja selle väikese riigi eest, kui ta juba on omandatud, hoolitsetakse nagu stlelapse eest. Teda hoitakse selle eest, et mõni soovimata külaline ta kuulsust ei tumestaks; oma renomeed püütakse tõsta kuulsate külaliste ligimeelitamisega, nutetakse viha

Moodne õhtukleit, pool pehme rohekast-hallist satiinist. Teravalt ühtiv slepp taga on krausitud roosa sametpaelaga. Pariisi Schiaparelli ateljee looming

ja armukadeduse pisaraid, kui teistel daamidil on olnud külalistega enam õnne. Salongi armastatakse ja selle eest hoolitsetakse enam kui oma perekonna eest. Üks salong aina püüab teist üle trumbata, üks näiteks opulentsemate *souper*'dega, teine kontsertide, kolmas teatrilliste etendustega, neljas uhkeldab sajandi vaimusuurustega. Üheks selliseks kuulsuste koduks on sajandi keskel madame de Geoffrini salong. Siia tulevad kokku kõik, kes olid selleaegse Prantsusmaa au ja uhkus. Siin loeb kuulsa näitleja Le Kain sajaastase Fontenelle'ile ette stseene Voltaire'i draamadest, Montesquieu arutab krahvinna Houdetot'iga keskusteltes omi mõtteid sääduste vaimust, Diderot hiilgab oma teravmeelsete paradoksidega, Rousseau jutlustab *contrat social*'ist, vaimukas abbé Galiani kes-

kustleb ministeiriga riigiteadusest, kirjanikega uutest raamatuist, ajaloolaisiga vanuist ürikuist ja arheoloogilisist leidudest, daamidega armastusest ja viskab vaheti seltskonna lõbuks oma paruka kõrgele õhku; siin valmistab end kütkestav Julie de l'Espinasse salongi valitsejatariks ette, siin läheb Duc de Richelieu võitma ja vallutama uusi südameid, lühidalt, siin mängitakse Prantsusmaa poliitilise kui ka kirjandus kunsti- ja teadusmaalima kõik elulised mängud ja kõige selle, salongi keskpunktiks on naine, kunstiprodukt *par excellence*, levitamaks enda ümber midagi muud kui ilu, *esprit*'d ja kunsti.

HIILGAVAIÐ BALLE JA UHKEID TANTSE

Neis salonges on peetud hiilgavaid balle ja tantsitud tolle aja seltskonna enim armastatud ja meeldivamat tantsu, — menuetti, milline, alates XVIII sajandi lõvel oma võidukäiku, suutis tõrjuda välja ja tahaplaanila kõik *scrabandid*, *chaconner'id*, *musette'id*, *gigue'd*, *sicilienne'id*, *gavotte'id*, *boureed*, *courante'id* ja *Rigaudon de la Paix'd*. Menuettile oli Versailles'is pühendatud vähimasti pool õhtust; kõik ballid avati selle tantsuga- Õukonna balli, mis peeti 26. jaan. 1739. a. Versailles'is, avas menuetiga sel ajal kümneaastane kroonprints, kes tantsis oma õega. „Mõlemad,“ kirjutab *Mercur de France*, selleaegne õukonna leht „kütkestasid õukonda oma tantsuga, olles mõlemad ühevõrra graatsilised kui ka üllalt suursugused.“

Seitsmeaastases sõjas õppisid prantsuse sõjaväelased Saksamaal tundma tantsu, aeglasest 2/4 või 3/4 taktiosaga valsi tempos, mille nad viisid Pariisi ning mis läks *Allemande'i* nimega väga ruttu moodi. Kõigis nois asjus oli Versailles tooniandja.

Sest samast seitsmeaastasest sõjast kõneldakse, et kui Preisi kuninga õu põgenes Magdeburgi, tundnud kuninganna ja printsess hirmsat igavust; neile tulnudki siis kummaline idee: printsess Amalie korraldanud balli, kus härrad olnud rietatud daamidena ja daamid härradena, sellist lõbustusviisi armastanud ka väga vene keisritar, kes tahtnud sest osa võttes näidata meestele oma ilusaid jalgu, mispärast ta balli sellisena korraldanudki.

Kõik selleaegsed daamid on kasvatatud üles ja saanud oma hariduse kloostreis. Ajastu kloostreis, kus piiskopid ja abbed olid maailma peenimad elumehed ja nunnad eeskujulikud kasvatajad. Katoliikliku askeesi käsud olid viimati moes Louis XIV vanaduspäevil ja Maintenoni ajal. Sellast ajast pääle on sees suhtes, eriti kiriku ringkonnis toimunud põhjalikke muutusi.

Kloostreisse saadeti aadlike vanemate perekondade ja rikastunud kodanike tütreid. Sääli õppisid nad eisisekohaselt kõik, mis vaja, eeskätt türanniseerima ja püüna oma teenijaskonda, teiseks ühtki isikut seltskonda laskmast, kes ei tunnusta karvapäält õigeks seltskonna kombeid ja selle välisusi. Igasugune korralik, süstemaatiline haridus puudub noil daamel nagu iga teine soliiduski. Teatud religioositeet on neil säilunud, kuid ka kergemeelsus, häbematus, kuid säälijuures siiski ka häästidamlikkus, nii et on väga raske määrata kindlaks, kus nende järelandlikkus muutub moraalilageduseks. Kõik on

SITSILIA KUNSTKÄSITÖÖD

Palermo vaip. Ehteasjade kast
Cataania kruuse

Viimasemaid vaiksaid moekarjeid

ilma tõsiduseta, sügavama mõtte ja voo ruseta, nii hästi haridus kui ka nende iludusmõiste. Ehtset klassikalist iludust peetanuks sellal ainult talupoeglikuks. Iludus on samaväärne toreduse ja uhkusega ja veel enam nende raskesti väljendavate mõistetega, mis ühendatakse tavaliselt sõnaga *charme*. Omadused, mis algava vanadusega ei lakka olemast jõus, vaid mis pigemini veelgi enam astuvad jõusse, seda enam et nägu ja juukseid kattev puuder vastavad vanema ea välisele ilmele. Tumedad silmad vaatavad väga pikantselt maailma lumivalgeks puuderdatud juuste alt ja neile pole üldse aastaid olemas.

SÄÄSED TORMIS, LAPSED TUULES, SEELIKUD SELJAS KOHEVIL

Ja millised olid siis sajandi sotsiaalsed olud? Need olid sellised, et 20 miljonit prantslast pidid töötama 2-3000 kavaleeri ja nende daamide äraelamiseks, et need võisid elada muretut logardi ja nurjaleiva-sööja elu. — on koos kõik vastutavus omi tegude eest ja kõik sotsi-*Après nous le déluge!* Neis madaam de Pompadouri sõnus aalsete hädade ja pahede lahendused. — Ja see ei jäänud tulemata. Kui tunti seda uputust juba endale kaelani ulatuvat, püüti leida veel pääsmisvõimalusi, kuid see oli juba hilja. Mida enne oli hüljatud ja vihatud, sai nüüd moeks. Prantsumaal ei naerda enam robustset, mugavalt talupoeglikku, või igal võimalusel enam maaaristokraatlikku kui õukondlikku Inglismaad. Sõstetakse Richardsoni stiilis perekonnaromaanide või Goldsmithi *Vicar of Wakefieldi* kallale; läheb moodi ka Inglismaal kantav rõivastus, ratsapäüksid ja -saapad ning frakk, mis pole midagi muud kui rebasejahtideks kohandatud prantsuse ülikuub. Tervis läheb samuti moodi nagu moraal ja kodanlussõbratikkuski. Nõrga Louis XVI valitsusaeg ja Marie Antoinette teostavad põhjaliku murrangu kodanlushuvides. Selle murrangu iseloomustavama mõttepildina mainitagu naiste rõivaid teenijattüdruku rõivaste žanris, põlle, caraco ja tanuga, mis õukond enda maitsekohaselt ümber stiliseerinud ja õukonna daamidele kandmiseks kohandanud. Lasziivsest muutuvad nüüd kõik õrnatundlikuks, moraalseks, jah, isegi sentimentaalseks. (Kuningas saadab madame Du Barry Bastille'i vanglasse). Dekoreeritakse sentimentaalsete pärgade ja urnidega; arhitektuuris harrastatakse talupoeglikku ja väikekodanlikku stiili malbust. Ühed otsivad lohutust konstitutsionaalselt Inglismaalt, teised, uhkemad ja prantsuslikumad, uuest vabariiklikust hellenismist. Revolutsioon sulatab mõlemad voolud üheks kompromissiks. Metsistunud anglism *Incroyables* rõivastes, hellenism *directoire'i* aja naiste rõivastes.

Kuid revolutsioon ei suuda loovat Prantsusmaad uuen-dada. Ta maailmaajalooline tähtsus seisab *ancien régime'i* juurteni väljakiskumises ja vana maailmavaate hävi-tamises.

Ja kui siis löid kohiseses kokku üle nende rokokoo aegsete daamide ja kavaleeride päade revolutsiooni upu-tuslained, läksid nad ka ešafotile tolle võluva rokokoo naeratusega: „Meie mängime kõik, kes seda meist os-kab — on tark...!“

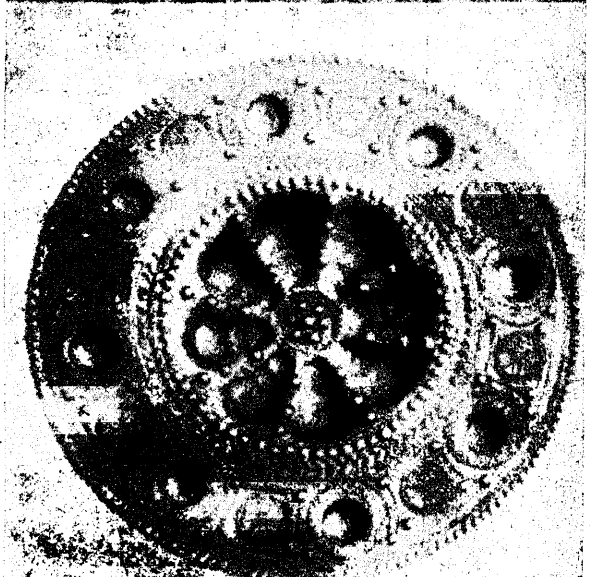
V. L.

CATAANIA KERAAMIKAT

Keskel raudsepa töö, Palermo taldrik

Moodne itaalia korallikee, Torre del

Greco meistrite töö

Robinsoni saar

„Robinson Crusoe“ oli meie, on meie laste lemmikraamat. Siin illustatsioone Daniel Defoe surematu teose prototüübi, inglise merimehe Selkirk'i seiklustele tema lõunamere üksindussaares, kaasaegse kunstniku sulest.

Laevaõnnetusest pääsnud inglise merimees Alexander Selkirk viibis Vaikse ookeani San Juan Fernandezi saa-

rel septembrist 1704 kuni veebruarini 1709, mil tema säält leidis inglise kapten Woodrow Rogers. (Defoe omas jutustuses laskis Robinsonil viibida saarel 26 aastat). Pildid Selkirk'i elust saarel oma kodakondsete keskel on saksa *Das Pfennig-Magazin*'ist (Leipzig, 1853.)-

„Olionis“ nr. 5 ilmunud ristsõna-mõistatuse lahendus

Paremale: 1 Saatus. 6 Pitka. 10 Altar. 14 Vormel. 18 Oole. 19 Rii. 21 Iirimaa. 23 Kall. 24 Oru. 26 Riie. 27 Mars. 29 Aun. 30 Pagar. 31 Usk. 32 Atlas. 33 Sa. 35 Kamenev. 37 Tuksram. 39 Kapsapea. 42 Sol. 44 Kama-käkk. 46 Alal. 48 Poola. 50 Mäss. 51 Ost. 53 Arstim. 56 Ots. 57 Kunagi. 61 Sten. 63 Riis. 64 Äina. 65 Pime. 66 Carol. 67 Miller. 68 Tundra. 69 Uinak. 70 Apaash. 72 Oulu. 74 Koer. 75 Timusk. 76 Uu. 77 Pau. 80 Gable. 82 Vaino. 83. Homme. 87 Evensen. 91 Neo. 92 Fa. 94 Apoteem. 97 Tuul. 98 Laev. 99 Karp. 101 Osol. 103 Torino. 104 Ruubel. 106 Iru. 109 Omsk. 111 Osut. 113 Alt. 114 Test. 116 Pudel. 117 Pat. 118. Tuisk. 119 Arno. 120 Staava. 121 Do. 122 Au. 123 Sangar.

Riia: 1 Soosik. 2 Aort. 3 Alu. 4 Te. 5 Singapore. 7 Tiitel. 8 Kliev. 9 Aren. 10 Ammü. 11 Laast. 12 Tarkus. 13 Ra. 14 Vällamägi. 15 Maa. 16 Elus. 17 Linask. 20 Isamees. 22. Ketramä. 25 Sakala. 28 Tamasi. 34 Pp. 36 Soots. 88 Hä. 40 Hastapäev. 41 Sa. 42 Soo. 43 Elj. 45 Kolmas tee, 47

Nillus. 49 Kunder. 51 Oscar. 52 Teras. 54 Trio. 55 Mille. 57 Kinof. 58 Narr. 59 Ainus. 60 Mekka. 62 Noa. 64 Auk. 69 U. 71 Hubel. 73 Vater. 75 Tempo. 77 Pan. 78 Uno. 79 Boa. 80 Gnuu. 81 Asumaa. 84 Moser. 85 Eton. 87 Ernits. 88 Et. 89 Carmen. 90 Meisl. 92 Faust. 93 Arbuus. 95 El. 96 Mootor. 98 Loode. 100 Peits. 102 Orel. 105 Eina. 107 U. S. A. 108 Spa. 110 Ja. 112 Oks. 113 Arg. 115 Ta. 117 Po.

„Olionis“ nr. 6 ilmunud ristsõna-mõistatuse lahendus

Paremale: 1 Norma. 4. Epohh. 10 Os. 12 Veer. 14 Rii. 16 Oa. 17 Galeer. 18 On. 19 Orb. 21 Nari. 22 BSA. 23 Tala. 25 Noos. 26 Salv. 28 Vorm. 29 Rar. 30 Odra. 33 Gas. 35 La. 36 Skaala. 37 Ara. 39 Kand. 40 Enn. 41. Na. 42 Al. 43 Indra. 44 Juuni.

Riia: 1 Nivoo. 2 Rei. 3 Ma. 5 Po. 6 Osa. 7 Hiina. 8 Bela. 9 Neer. 11 Mart Saar. 12 Vana vokk. 13 Reinvald. 15 Lossman. 20 Baar. 22 Borg. 24 Li. 26 Oo. 29 Alati. 31 Daam. 32 Rand. 34 Sindi. 38 And. 40. Elu. 42 Au.

Isamaata

ALAJÕE jändrik ja jämedakaelaline vanaperemees Andrus röötsutab särgal õueaial ja vaatab jumalamaailma. Piip tolkneb kustununa suunurgas — nii hää on olla, et mitte ei viitsi otsida välgumihklit püksitaskust, sest siis saaks segatud too tore asend, milles päikene otsekui tulise leilina paitab töös karmistund-kangestund selga.

Siit õueaialt avardub Andrusse ta elutöö — viiekümneaastane mees vaatab kui looja, tundes südames rõõmu, vaatab oma tegutsemisi-toimitsemisi aastate, kaunit-karmide aegade kestel.

Näib, nagu pehmeneksid karmid jooned ta suul ning otsmikul, nagu heldiks ta rangus. Südame teeb soojaks omandustunne, kuid meel läheb murekaks, mõteldes, kui palju on nähtud vaeva siingi...

Tühi ja paljas kui lootusetu kõrb see Alajõe oli Andrusse tulles siia, nii tühi ja lage, et Andrus praegugi tunneb veel kiptust kurgus, kuigi sinna on tagasi üle kahekümne aasta.

Andrusse pilukil-silmi eest libiseb mööda tookordse Alajõe pilt: vesine, jändrikke kaski täis maa, jändrikumad kui hiljem nende juurija, vana lagunend maja, inetu kui tohe — hall ja vilets see oli. Ega poleks Andrus siia tulnudki, kui rahadega oleks jõudnud hakata külge kangelmale kohale. Aga palju sel rentnikul neid rahasid...

Ei midagi, hakkas Andrus ja Miili, päris väikesekonidine naisterahvas, juurima jändrikke päikesepaistese taeva all, juurisid, ajuti pingutasid selgi ja väike, tookord alles viieaastane, Kaarli, keksis ringi. Ise nad olid karjasedki, kuigi kari uitis vabana ringi soos ja noolis samblast üksikuid rohututte.

Nüüd Andrus siiski kohendab oma asendit — seljal, sunnikul, hakkas palavgi veel. Ja kuna nüüd juba liigutati, siis ta toob päevalvalgele välgumasina ja tsäksutab läita kustunud piibu.

Sinine suits hõljub kui tükike põuapilve ja Andrus mälub taas mälestusi.

Magus neid on mõtelda sellisel päeval päikeselisel, mõtelda võitja uhkustundega. Aga mõrkjat valugi seguneb noisse mälestusisse — ei Miilike-vaeseke pidand vastu sellele metsikule rabelemisele. Jättis naisetuks Andrusse, ematuks viietestkümnesse Kaarligi. Kuid tasuks sai siiski surra vastse maja vaigulõhnases kambris. Väike see tasu oli — võttis vaid hetkeks naeratlema surivoodil-olija. Aga selle naeratusega õhukesil-siniseil huulil ta surigi...

Ega töö jäänd siiski soiku — jatkas isa pojaga pooleli-jäänut. Ja vast mõni aasta tagasi nad lõpetasid tolle vana Alajõe, hävitasid viimseki jändriku kasenäraka mailt ja tegid Alajõe silmale ilusaks. Aga vaenu see ilus ja uudne Alajõe külvas isa ja poja vahele, pörkas kogu jõuga kokku uus ja vana maailm...

Ihales kumbki olla valitsejaks siin — Andrus oma elutöö õigusega, Kaarli noore elamahakkaja ürgjõuga. Viiekümne mees tahtis maitsta segamatult oma elutöö vilja, kõndida ainuvalitsejana kollendavate põldude keskel, hingata ainuõiguslikuna mullahõngu koduväljult.

Kuid ei Kaarligi ihalend muud. Tahtis temagi kõndida neil väljul, aga ei mitte üksi nagu isa Andrus; ei, tema tahtis võtta noile kõndimusile-käigele kaasa linapihu-valgepäise Arumetsa Maia, kõndida kahekesi noil mail ja lasta isal istuda tagakambris piipu popsutades 'ja jumalasona lugesed.

Aga Andrus ei kavatsendki loobuda peremehe nimest nüüd, kus ta vast mõne aasta maitanud tõhus-rahusat elamist. Ei ta seedind sedagi, et ta peab seda tegema tüdrukü pärast.

Ei — tema, Alajõe Andrus, ei loobu veel niipea oma maisest varast, ei poe viiekümnesena ahjutaha laavitsale, ei taha olla armuleiva-sööja. Juba neid lubajaidki on nähtud, on see ahjutaguse osa kui armuleival penil, söö või vaata...

Ei, Andrus on veel teravahambaline peni ja võib solvata üsna valusastigi veel...

Päikene on lõunas. Andrus sirutab oma tugevalihakselisi käsi, koputab tühjaks piibu, kõnnib korra õunaaias, vaatab punapalgelisi õunu, kuulatab mesilasi sumisemas ja üha kindlamaks saab ta mõte: ei, seda talu saa ta kuidagi anda ära, olgugi oma lihasele pojale.

Siis ta peab kiskuma rinnust oma südame ja andma selle ühes taluga.

Kivine ja järeleandmatu on ta mask, kui ta sammub tupp.

— Kaarli, ta hütäb hääle kõmisedes.

Keegi ei vasta.

— Kaarli! ta hütäb kogu jõust.

Taas vaikus.

— Nähti ennist kõndivat sinna Arumetsa poole, vana-tüdrukust teenija Krõõt, põsed kõögikuumusest õhetamas, räägib.

— Või sinnasamma siis... Andrus istub pikale pingile.

— Kas annad varsti süta ka? jatkab.

— Kartulid juba keend, oot, teen sousti ka, eks siis saabki, Krõõt vastab.

Nüüd Andrus rinnutab aknale, kuulatades hirnahtlevaid hobuseid koplis. Kusagilt üsna kaugelt küla vahelt kostub härmooniku häält, lustakat-mõirgavat.

Andrusse meenub temagi noorus — hoopis värvitum see oli; valus on vanal mehel mõtelda noorusele, mis pakkus vaid palju tööd, rasket-tapvat, ja ei õnne...

Ta peab, peab vanul päevil saama hüvituse. Käigu see või üle lihase lapse elutee...

Toit aurb laual. Andrus sõõb isukasti, ahnesti, kii-rustades. Miski teda kisub välja. Ta ei saa enne rahu, kui on saand Kaarlile ütelda ära kõik südameilt. Ta läheb ja otsib Kaarli: olgu see kaunis pühapäev aruandmiseks ja vahetegemiseks.

Ta surub piipu tubaka, viskab särgile halli poolvillase kuue, surub pähe võidund kübara ja kargab välja kui poisikene: ta läheb kõndima oma maile.

Oi, kuis kõrvetab südasaue päikene, kuis kihab õhk sinivirvendav-sillerdav tuhandeist putukaist...

Neid, kes veel pole vanurid

Ülal (vasakult): Robert-Rain REBAS, Tallinnast. — Rahvuskirjanike Ühingu liige Kaster-Rudolf KASELO. — Noorkirjanik, kes oma nime veel avaldada ei taha. — All: Leo MÖTUS, Valgast. — Arnu ARKO-KOCH, „Pallase“ kunstikooli jänger. — Karl TOBBER, Rõngust

— Ta kõnnib keset koldseid põlde, rabab käega teradest raskeid viljapäid, laseb neid libiseda läbi peo. Ja siis ta näeb säääl teispoole, üsna Arumetsa piiri lähedal, kõndimas Kaarlit tolle linalakk-Maiega. Rahmitseb Kaarligi neid viljapäid, justkui oleksid nad temagi omad...

Andrust valdab järsk viha, pime ja tormav: sedasi siis näidatakse tolele Arumetsa linalakale oma isa maid, näidatakse, nagu oleksid need omad. — Ehh, tõmbaks tolele poisikesele paar tulist kõrvade vahele, Andrus ähib, tundes üksiolu mõrkjat piina. Ta süda tilgub otsekui verd — mööda on läind selline õnn temast, ei kunagi saand ta kõndida Miilikese-kadunuga kahekesi uhkete põldude keskel. Vana mees kadestab noorust, oma noort ja elujõulist poega. Valu ängistab südant.

Siis ta näeb, kuis nood kaks liibuvad üksteisse, kuis nende huuledki ühinevad. Ja korraga ta tajub, et ei ole miskit ilusamat kui noor armastus koldse viljavälja tagapõhjal.

— Peaksin mina selle ilu purustama? küsib ta endalt.

Üle vana mehe kalgi näo libiseb äkki rõõmuviirg — Andrusel on taas saand inimene. Kadund on too õelus

ja sappviha nooruse vastu. Ta ei vihkagi enam poega, kelle vast äsja südames ähvardas isamaata jätta, peksta kodunt kui peni...

Üsna kergejalgsena ta sammub noorte suunas. Ta tunneb: on nagu hulga kergem hingata.

— Tere terekest jah... ilus ilmake, räägib ja piidleb punastuvaid noori.

— Valmistab vilja, Kaarli lausub, nagu kiskudes sõnu, et ütelda midagi.

— Paraski paar neist saab, Andrus muheleb. Ja lisab valjusti:

— Homme ajame Alajõe pooleks, poeg. Küllap jatku meile kõigile siin ruumi — mulle ja... teile!

Ja pöördub, ning vaatamata tagasi, ta sammub raskel sammul mööda põllupeenart läbi rukkivälja kodu poole, mehena, kes toond suure ohvri, ent talitand ometi ausasti.

Aukartuses kumarduvad rasked viljapääd tõsise taadi ees ja kaks noort inimest vaatavad sõnatus imestuses järele eemaleruttavale mehele, kellest vaid näha suures rukkis päänupp võidund kaabuga...

Aleksis Koppel

Ormi Kivirähk

KOER tüliõunaks

LAITA igatahes polnud vähimatki. Taaniel ja Liis Sookukkede läbisaamises. Päris sõbralikult elasid. Päevast päeva, aastaid.

Siis aga kui oleks jooksnud must kass nende vahele. Ja tülli läksidki. Liis nimelt soovis endale koera. Taaniel seevastu mitte. Ei mõtelnudki hankida sellist. Liis polnud aga pehme iseloomuga naine. Hakkas jonnima.

Kuni Taaniel end ühel varasel hommikuhakul leidis end istuli koridoripõrandalt. Seljas vaid aluspesu. Oma enda korteri ukse taga.

— Hm-jah! Välja viskas, ajas end püsti ja kohendas aluspükse.

Katsus ust. See oli lukus. Tõukas, pörutas rusikaga. Kinni, mis kinni.

— Mis sa kobistad sääl enam? kuuldus Liisu hää läbi ukse. Katsu, et saad minema, jõuad varem tagasi!

— Ole inimene ikka! Kuhü ma niiviisi ihualasti saan minna? Anna ometi riidedki, külm hakkab! anus Taaniel haleda häälega, ehkki oli ennemini unine ja vihane läbisegi.

Lõgistas hulk aega hambaid. Ennekui praotus uks. Ja koridori visati üksteise järgi ta igapäevaseid ihukatteid. Esimesena saabusid kalossid. Kõigest juhtunust segilöödult pani Taaniel need otsekohe jalga. Järgnesid kaelasid, sokid, kuub ja müts. Lõppeks vest ja traksid.

— Pea siis meeles: lõpp on loril sedapuhku. Kaua's ma ikka pean paluma. Nüüd lähed ja ostad — ega muud kedagi, kõlas nagu saatesõnuks.

Külmast kohmetuvate kätega riputas Taaniel asjad saabumise järjekorras endale ümber. Nähtavasti, et kiiremini saada sooja. Kõigepäält sõlmis kaelasideme kaela. Siis tõmbas sokid kalossidele. Ja selga kuue. Vesti upitas kuuele. Ning kõige pääle vedas traksid.

Sellal väljusid vastaskorterist kaks poisijõnglast.

— Kae, mis tsirkust või ooperit isand Sookukk siin teeb! hõiskas üks.

— Hoo! Vaat', sihuke kostüüm mulle juba meeldib. Meie vanal iluduskuningannalgi polnud vahvamat... naeris teine, kusjuures mõlemad putkasid irvitades minema.

Nüüd silmitses Taanielgi end. Päälaest jalatallani. Oleks puhkenud vast samuti naerima. Kuid kinnipõrahtava ukse vahelt jõudsid päralt puuduvad esemed.

— Kasi nüüd kähku! Ära siin unista enam miskit, tänitati veelkord.

Taaniel lõi lootusetult käega. Ohkas raskelt. Hakkas seadma oma rõivastust.

Kaua rabeles. Ennekui võis tõmmata selga palitu. Pähe mütsi. Pühkides higist laupa, astus tänavale.

Hulkus sihitult mitu tundi. Nii et oli juba saanud lõuna. Jõudnud ühtlasi otsusele, et peab kustki hankima koera. Kas või laenuks esialgu. Koerata ei sõandaks minna koju.

Aga kust võtta koer nii äkki? Aimugi polnud. Peagu meeletult jäi pilk peatumata tuttavale sildile:

Dr. Tingelpuu, naistehaigused ja sünnitusabi.

— Hm-jah, see ju mu koolivend, pinginaaber. Kui õige

astuks ajaviiteks sisse, ajaks pisut juttu? Küsiks nõu, teab teine vahest soovitada mõnd koera, mõtles endamisi.

Ja mõte ei jäänudki mõtteks. Mõni hefk hiljem ta juhatati juba dr. Tingelpuu vastuvõtutuppa.

— Keda ma näen? Sina, Sookukk? Noh, mis sul katki on, et kõnnid ringi nii hädalise näoga?

— Ei... ega mul endal pole katki midagi. Tulin niisama, et ajame hulga aja takka ka mõne sõna juttu. Et jah, ega minul endal... aga, vaata, tead ju isegi, milline häda on naistega. Lugu on nimelt nii, et...

— Ah niiviisi! noogutas Tingelpuu muiates pääd.. Saan aru. Siis nii kaugel on asjad juba.

— Soo-oh, kust sa's seda lugu juba tead? imestas Taaniel.

— Kust ma tean? Arvad, et pime olen? Küll näen ja tean! naeris Tingelpuu vastuseks. Noh, mis sääl on? Korraldame asja ära.

— Sul endal ongi? See on ju tore! Ja mina käin kui tobu mõõda linna ringi, rääkis Taaniel rõõmsalt. Kuid... kuis see koer siis on? Kodus?

— Koer? Mis koera sa siit otsid? ajas Tingelpuu silmad pärani.

— Seda ikka, mida sa tahad mulle müüa.

— Püha kurat, tule nüüd ise appi! Kumb meist on hull? Ise räägib kogu aeg, et naine... Ja nüüd korraka koer...

— Sa ju ise ütlesid, et... kogeles Taaniel segaduses.
 — Oh! valas Tingelpuu endale klaasi külma vett. Ma ei rääkinud koerast sõnagi. Samuti sina mitte. Oma naisest rääkisid ja... Ütelnud siis kohe, et tahad osta koera. Ega mitte abi mõnes minu erialla puutuvas asjas.

— E-e-ei! Jumala eest, seda mitte, tõrjus Taaniel hirmunult. Koera ikka...

— Sää! sa nüüd oled, kehtas Tingelpuu õlgu. Aga õlgu, selleski suhtes võin sulle olla kasulik. Mul on nimelt tõepoolest koer, keda tahan juba ammu müüa. Oota pisut!

Sää! juures avas ta kõrvaltoa ukse ja vilistas:

— Loki!

Kuuldus tasast urinat. Tuppaa veeres imeväike ja karvane nässakas kogu.

— Kas see on koer? osutas Taaniel sõrmega urisevat loomakest.

— Loomulikult! Mis sa's arvad? Hoo, vahva koer on. Võid südamerahuga osta. Arvan, meeldib su naiselegi kindlasti. Aga... venitas Tingelpuu nähes teist kõhklevat. Kui sa just otsemaid ei taha, eks mine näita ennem kodus.

Lepitigi kokku, et Taaniel läheb koju. Näitama naisele koera. Enne kui tehakse kaup. Võttis koera riimapidi käekõrvale. Läks.

Jõudnud koju, astus rahulolust särava näoga tuppaa. Pühalikult lausutas naisele:

— Sinu tahtmine sündis!

— Oh, issand! Anna inimestele mõistust, aga mitte nii vähe, kui sellele tohmanile! hütis Liis käsi ristitades. Ma palusin sind osta koera. Mitte siili või meresiga. Vaata, et sa selle peletisega siit silmapilk kaod!

Taaniel ei suutnud lausuda sõnagi. Seletuseks ega endakaitseks. Ta lükati lihtsalt välja uksest.

— Näe, ei meeldinud siiski! pomises vaid.

Ja tagasi kõmpis Tingelpuu juure. Koera lohistas vihaselt mööda maad järgi.

— Ei passinud või? küsis Tingelpuu endastmõistetavalt. Ma arvasin kohe, et ei. Ta ei meeldi kellelegi. Olen katsunud tast saada lahti, aga ei saa. Olen kinkinud ära, kuid tagasi toovad...

— Mis kurat, sa mõtlesid, et mina see kõige lollim...

— Ei, ei — ära vihastu! Ma niisama. Mõtlesin, kui ostad, on hää. Kui ei koer jalutada saab ikka. Aga — oota... õigus! Siit mõni maja edasi elab üks mu ametivend. Tal oli mõni aeg tagasi koer müüa. Võib-olla — on alles.

Läkski Taaniel tolle ametivenna juure. Päril, onsa neil koer müüa.

— On, vastati.

Kuid väikest toakoera tahtis Taaniel.

— On väike toakoer, paras toas elamiseks — ja näidati tohutut hundikoera.

— Ei, see vist ei sobi, kahtles Taaniel. Kuid... kuid äkki säärane just käibki. Sellest ikka päält näha kohe, et on koer. Eks ole?!

— Kindlasti on koer, tõendati.

Ning lubati sedagi minna ennem näitama. Kui kuuldi, et on Tingelpuu sõber, koolivend. Tema juhatusel mööda tulnudki.

Süda hüplev rõõmust, kõndis Taaniel kodu poole. Uhkelt ja iseteadvalt. Koer nõõripidi palitu nõõpaugus.

— Nüüd ometi saab naine koera, mina hingerahu, mõtles ja vägisi kiskus suu lustilikku vilet.

Tingelpuu koeranässakat pidi sikutama poolvägisi endaga. Lohistama peagu. See ent tormas kui peletis. Nii et koju saabus Taaniel täiesti väsinuna.

Mingisugune kass vedeles parajasti koridoris, kui Taaniel avas ukse. Koer silmates kassi, tegi tohutu hüppe. Tormas järgi surmahirmus pagejale. Nõõri otsas lipendamas pool Taanieli palituhõlma. Viimane kaotas järsust tõmbest tasakaalu. Vajus põrandale kõhuli.

Kass lidus trepist üles teisele korrale. Koer järgi. Kass uuesti alla. Koer samuti. Just sellal, kui avanes Taanieli korteriuks. Säält väljus Liis veereni täidetud vee-pangega.

Mis juhtus edasi, on selge sõnadetagi.

Kõik sündis nagu silmapilkelt. Nii et Taaniel toibus vast ootamatust kümblysest. Upitatas põrandalt püsti.

Nukkertõsise näoga:

— Kas ka see sulle ei meeldi, see koer?

— Milline? ei suutnud Liis hoida tagasi naeru.

Nii veider ja hale tühtlasi oli Taaniel.

— Samane ikka... viipas see sõrmega otsivalt ringi.

Vahepeäl aga olid mõlemad kadunud. Kass ja koer.

— Samane elukas? osutas Liis. Ei! Sinust saab nüüd mõnd koeraostjat või midagi. Saamatu oled ikka! Kasi tuppaa parem!

— Aga koer? tõrkus Taaniel.

— Pole sel koeral häda kedagi. Küll leiab ise tee koju.

Taaniel kehtas õlgu. Ükskõikselt astus tuppaa. Oli kui uimane. Ei saanud olla kurb ega rõõmus.

Koera igatahes enam ostma ei läinud. Heitis Liiski selle mõtte pääst. Ja rahu elasid uuesti.

Mere RAAMATU AJALOOST

Morando Morandiini ja ta eelkäijad ning järglased

EESTI VABARIIGI iseseisvuspühal, 24. veebr., kuulutas riigivanem K. P ä t s välja raamatuaasta, et mälestada eestikeelse trükitud raamatu 400 aastast juubelit. Kogu järgneva aasta kestes areneb meie kultuurelu raamatuaasta tähe all, pühendades erakordset tähelepanu kirjandusele ja kunstile. Meie kirjanduse ja kunsti senise mahajäetusega arvestades, on raamatuaasta igale tõsisel eestlasele ja kultuurisõbrale teretulnud.

Kuigi eestikeelse trükitud raamatu 400 a. juubeliga koos ei saa pühitseda samas aastate hulgas oma kirjanduse juubelit, ometi omab tõik, et esimene eestikeelne raamat on trükist ilmunud 1535. a., seega üsna veidi hiljem trükikunsti leiutamisest, määratu tähtsuse. Rida naaberrahvaid said oma esimese trükiteose märksa hiljem.

Kõrvuti püüdega saavutada raamatuaastal parimaid tulemusi kirjanduses, on loomulik ka tahe tundmaõppida meie kirjandust ta igasuguseis avaldusis. Kui kirjandust võrreldakse omaette maailmaga, siis õigem oleks küll näha temas maailmade koondist, kuhu mahtunud mitu isesugust maailma.

Kõrvutame näiteks kaks säärast teost, nagu lauluisa F. R. Kreutzwaldi *Paar sammukest rändamise-teed* (1853. a.) ja J. Permanni tõlgitud, *Abelliino, suur bandiit ehk eluvõtja* (1876. a.): esimene meenutab varjulist lehtlat lõhnavas rohtaias, kesk loendamatuid lilli ja õisi, teine — tapakambrit, kus mässab toores kirk.

„Abelliino“ oma mitmesuguste teisikutega kuulub nõndanimetatud rõõvli- ja vereromaanide liiki, millist paljud haritlasedki eelistavad muile kirjandusliikidele. Samuti on väga mitmed meie tunnustatud kirjanikud ja avalikud tegelased hoolitsenud vastava kirjandusliigi rohkememise ja kättesaadavuse eest.

Sellega on näiteks patustanud M. J. Eisen oma nooruspäevil, tõlkides jutu „Mererõõvlite saar“ ja mõnda muudki sellesarnast, samuti ka Ed. Vilde, kes 1895. a. avaldas Conan Doyle'i järele *Mõrtsukatöö Boscombe orus* ning P. Grünfeldi tõlgetest on õige mitu puhtakujulised rõõvli- ja vereromaanid. Aga ka tuntud omavalitsustege-lane J. Ounapuu hoolitses aastat kolmkümmendviis tagaasi, et eesti kirjanduses ei puuduks *Ilus Melissa — Keisri pruut ehk Ohakalised teed*, 20 annet „ilust ja paksu“ romaani, millest naispere nii lõpmata vaimustatud. Gustav Suits tõlkis L. Boussenard'i *Varata*, küll paremat sorti seiklusromani.

See „ilusa ja paksu“ periood eesti kirjanduses algas kirjandusloos omale nime jäädvustanud Davet Martsoni „Morandoga“, täpsemalt: *Morando Morandiini, see julge ja ilma kartusest, aga kõigist kardetav maa ja mere rõõvel ehk Surma Rüütel* (6 väikesekaustalist annet), mis ilmus Tallinnas, 1874. a.

„Morando“ tuli, nägi ja võitis... Ohjeldamatust fantaasiast kirendav Itaalia röövli elulugu, kõikvõimalike seikade ja pöörasustega, väljendatud ülemäärase paatosega, osutus raamat laiematele ringkondadele kõige vastuvõetavamaks lugemismaterjaliks. „Morando“ on vastupidanud kolm trükki: kaks esimest Martsoni „kulu ja varaga“, kuna kolmandaga tegi sajandi alul hääd äri Tallinna raamatukaupmees M. Kuusik. Tema laskis oma „Morandot“ täiendada, nii et see ilmus kümnes andes.

Martsoni väljaanded olid vanas kirjaviisis, päalegi väga halvas keeles, Kuusiku oma aga ajakohases kirjaviisis, kuid ikkagi „asjakohases“ keeles. Toome siin viimasest stiili ja keeleproovi ühest päätükist, mis kirjeldab „Morando Morandiini“ ja ta sõbra, kaasröövli Leonardo, külaskäiku häätahtlikule suurnikule — „marhese“ Lamberdile (lhk. 137.):

Nüüd palus marhese ennaft wabandada, et sealt natukefiks ajaks ära pibada minema ja neid pigut ükfi fätma, sellega ühtlasi andis ta aga ka oma wõõrastetele teada, et ta oma prouat ja lapsi nendega tahab tuttuwaks teha. Nende sõnadega töttas ta sealt minema, mis Morandini selle kõige suurema rõõmuga Leonardo taenlasse langes. Siis astus ta suure peegli ette ja lohendas riided koha, ta seadis ka enese suukeloki otja ette kruusi.

Seal läks üks lahti ja oma abikaaja käe alt finni hoibes, astus marhese tuppa, kelle järele taiks pristet poisikeft siise astusiwad. Nad teretasiwad üksteist südamelikut, mis juurdes Morandini ja Leonardo seda noort järke prouat, tema suure tarkuse ja sõbralikkust mehtwa, lahke jutustamisega väga imeks pidiwad panema.

Häbästi oliwad nad enbõd aga wastastikku tuttuwaks teinud kui häkitifelt üks kõrwaline üks sai lahti kistud, millest marhese wendoori, oma mõlema tütre käe alt finni hoibes, siise astus. See häkiline kokupuutumine ja jälleägemise rõõm, sundisiwad Morandini näoift punafeks minema. Ta wõttis marhese ümbert finni ja surus teda oma rinna wastu.

Mõlemad tütarlapsed aga oliwad tema käteft finni wõtnud, teda nad õrnalt pigistasiwad. Witmaks ometegi läks see esimene suurem jälleägemise rõõm möõda, nii et Morandini nagu ennegi jälle oli wõimalik oma armsa ja kallit sõbra terwise järele pärida?

Ei tarvitse ütelda, et D. Martson „Morandoga“ ilusat raha poleks teinud. See tiivustas teda peatselt, juba 1875. a., turule saatma teist röövli: „Röövlipäälük Rinaldo Rinaldini“, samuti 6 annet. „Rinaldo“ on rahva hulgas eriti populaarne seetõttu, et 1904. a. ilmus temast täielik piltidega väljaanne 40 andes. Seda nii „ilusat ja paksu“ romaani on vanem generatsioon oma noorusepäevil aplalt lugeda ahnitsenud. Väärrib ka märkimist, et tühteageu Martsoni „Rinaldoga“ ilmus Viljandiski, Feldti trüki-koja kirjastusel „Üks hirmus Itaalia röövlide päälük Rinaldo Rinaldini“ (kolm annet), mille autoriks kohalik kooliõpetaja Märt Laur.

D. Martson kogus oma kahe röövliraamatuga niivõrd soliitse kapitali, et võis mõtelda sellastegi mahukate romaanide kirjastamisele, nagu *Marietta, galeeriorja tütar ehk valsk testamendi vanne ja äraneedmine*, 25 annet, kokku 1846 lehekülge, ja *Prinz Voldemar ehk Vürsti loss ja kloostru kelder*, 24 annet, kokku 1540 lehekülge.

Sarnaste romaanide kirjastamine nõudis tuhandetesse rubladesse ulatavat kapitali. Martsonil seda jatkus, samuti kui puudust ei tulnud kulunõudvaks isiklikuks elukski. Seda märkust teisediti sulemehed ja kirjastajad; oeskuju ahvatles: paari-kolmekümne aasta kestes järgnes nüüd aina üks „ilus ja paks“ röövli- ning vereromaan teisele. Vaewalt saabus ühel lõpuanne, kui teine juba algas ilmumist. Nii vabritseeriti kuni maailmasõjani järgmised romaaniiiglased (täistitliga):

„Giuseppe Garibaldi. Kuulus Italia rahvuskangelane. Ajalooline romaan. Tartus, 1910. a.“ 51 annet à 10 kop.

„Heinrich Anton Leichtweis, julge röövel ja salakütt ehk kolmeteistkümne aastat truudust ja armastust kaljukoopas. W. A. Röder. Tõlkinud L. Grosschmidt. Tartus, 1910 a.“ 51 annet à 10 kop.

„Margarethe Steinheil. Uhe õnnetu abielu taladused. H. Büttner. Tartus, 1911. a.“ 45 annet à 10 kop.

Siegfried — jõukangelaste kuningas ehk jõud ja armastus. Tartus, 1911. a. 40 annet à 10 kop.

„Grahv Monte Kristo. Ilus ja ülipõnev, kõigis haritud keeltes ilmunud ülemaailma kuulsa Prantsuse kirjaniku A. Dumas'e tähtsam roman. Eesti keelde kirjutanud B. Mäns. Tallinnas, 1899 a. 33 annet à 20 kop.

„Lendav Hollandlane ehk Must Kaptan. Guido v. Fels'i väga ilus ja põnev roman.“ Tallinnas, 1899. a. — 69 annet à 12 kop.

„Roosa Burger, vahva Buri neiu ehk Transvaali kulla-kaevajad. Dr. Stefan Marksi roman Buride sõjast. Eesti keelte Bernhard Mäns. Tallinnas, 1900 a.“ 61 annet à 12 kop.

„Mailill, kättetasumise ilmsüütu ohver. Georg Pradeli järele B. Mäns. Tallinnas, 1900 a.“ 20 annet à 12 kop.

„Elvira, ohverdunud mõrja ehk Hiinas läbi tulest ja veest. Edgar Bender. Eesti keelte A. N. Tammeri. Tallinnas, 1901 a.“ 49 annet à 10 kop.

„Salakuulaja. Ilus ja põnev ajalooline romaan Põhja-Ameerika kodanikusõja ajast. Balduin Möllhauseni järele P. Grünfeld. Tallinnas, 1901 a.“ 12 annet à 12 kop.

„Akt nr. 113 ehk suur saladuslik pangavargus. Emil Gaboriani ülipõnev kriminalroman. Eestistanud J. Tiedemann. Tallinnas, 1901 a.“ 13 annet à 12 kop.

„Jack, Saladuslik inglane. G. v. Fels. J. Kogeri kirjastus Tallinnas.“ 50 annet à 10 kop.

„Miljonile röövlid. Harriet Levis'e järele J. Steinberg. H. Tõnshoffi (hiljem Hermann) kirjastus, Tartus.“ 9 annet à 10 kop.

„Erna. Hukkamõistetud mehe tütar. Salapolitsei inspektori Dorni kriminal roman. Tallinnas, 1903 a.“ 36 annet à 12 kop.

„Timuka saladused. Ülipõnev tõsiste sündmuste järele kirjutatud roman. Von Hagen. Tallinnas, 1904. a.“ 23 annet à 10 kop.

„Ilmakuulus Italia röövlipealik Rinaldo Rinaldiini. Kõige suurem Italia rahva roman. Vene- ja Saksakeele järele (Verner) piltidega väljaanne. Tallinnas, 1904 a.“ 40 annet à 12 kop.

„Terese Humbert, Pariisi kuulus petjanna, ehk võitlus armastuse ja kulla vahel. Dr. Emil Dabori. Tallinnas, 1904.“ 34 annet à 10 kop.

„Kättemaksja. G. Brühl. J. Madissoni kirjastus, Tallinnas, 1905. a.“ 40 annet à 12 kop.

„Rosza Sandor, mustlaste kuningas. Rubini kirjastus, Tallinnas, 1907. a.“ 24 annet, à 10 kop.

See loetelu ei ole täpne, kuid temast jätkub, et saada teatavat ülevaadet röövli- ja vereromaanist eesti kirjanduses. Nende romaanide kahjulikuks küljeks on lugeja maitse labastamine. Nende positiivseks küljeks, kui nii võib ütelda, on vahest olnud vaid see, et nad sundisid raamatut lugema nii mõndagi meest ja naist, kes muidu trükitud paberit üldse kätte poleks võtnud.

Koguteos sõjajutte: „L.-R. Soomus- rong nr. 2 Vabadussõjas“

Üle 100 ltk., hind 75 senti, Soomusronglaste Selts „Uku“ kirjastus Tallinnas, 1935.

MEIE vabadussõja- kirjandus rikkastus äsja isikupärase, sisuka ja haarava sõjalugude kogu võrra: *L. R. Soomusrong nr. 2 Vabadussõjas*, mille välja annud vabadussõjaaegsete soomusronglaste selts *Uku*.

Me kõik teame, millist suurt osa etendasid soomusrongid Vabadussõjas. Mainitud koguteoses soomusrongil teeninute sõjamälestused annavad nüüd ka lähema pildi, kuidas tegelikult lahinguid löödi ja võideti. Koguteosesse on koondatud mitmet liiki kirjutusi: väljavõtteid sõjapäevikuist, vabadussõjaaegseid kirjutusi ja äsja valminud mälestusi. Siin kirjutab adm. Joh. Pitka, kol. K. Parts, major J. Lepp, ülikooli õppejõud dr. E. Reinwaldt, põllutöökoja asjaajaja-direk. T. Kind, kunsti-teatri inimene J. Pert ja palju teisi.

Võtnud keegi kätte selle teose, ei suuda ta lugemist katkestada, kuni on see läbi. Meie mälestuste-kogudest on *L.-R. Soomusrong nr. 2* küll loetavamaid, seda oma rikkaliku sõja-lahinglugude tõttu.

Jutustustes ollakse päälegi väga julge. On kohti, mida lugedes tekib mõte, kas nende avaldamisega sääraselt selgel keelel pole nagu natuke rutatud, vahest oleks tulnud eriti drastiliste olukordade ja sõjapiltide avaldamisega oodata? Kuid kui nad sel kujul on korra juba ilmunud, tuleb neid nii võtta, nagu nad kirjutatud.

Koguteos on rikkalikult illustreeritud, on toodud palju ülesvõtteid rongi sõjaaegse meeskonna üksikutest komandodest, kompaniidest ja lahingmaastikest, sildadest jne., ka vangilangenud langesväärilasest jne.

Teos on trükitud hääl paberil. Teose on toimetanud: J. Lepp, H. Dunkel ja J. Pert, kusjuures viimane on olnud tegevtoimetajaks.

Otstarbekamaid kingitusi pühiks

HARILIKULT tehakse pühadeeelsed sisseostud suure ruttamisega, mille juures ei jätke aega mitme äri külastamiseks ega üksikasjalikumaks kauba valimiseks. Oletakse siis kiiresti juba esimesest ettejuhtuvast ärist tarvilik kaup ära, kuid pärast, kodus, lähemalt vaadates selgub, et midagi küll osteti, kuid see ei ole ikka see õige, millest pikemat aega unistatud. Eriti tekkivad kirjeldatud olukorrad riidekaupade ostmisel, sest sageli mõnedes ärides ju ei ole küllalt rikkalikku ega mitmekesist valikut.

Tähtis on seepärast, et kevadeks riidekaupade ostmisel mindaks kõige esiteks parimasse kaubamajja, kus rikkalik valik ja, pääasi, väärtuslikud kaubad.

Jälgides O/Ü „R. Ü. K.“ vaateaknaid, leiame säält inglise ja kodumaa paremate riidevabrikute kvaliteetsemaid erisorte daamide ja härrade üliriieteks. Aegsasti on Riieturite Ühiskaubamaja, Tallinnas, S. Karja 19, valmistanud ette kevade hooajaks — tarvilikud riidekaubad on juba kohal. Daamide erilist tähelepanu väärivad *šoti tweed* mantliriided mitmeis uudismoevärves ja mustri-variatsioonides.

O/Ü „R. Ü. K.“ on kaubatarvitajatele pakkuda hooajaks ka ehtseid inglise kuulsaid *Huddersfield* esimese kvaliteedi riidekaupu, mis terves maailmas on sama hästi tuntud kui Briti impeerium. See on kaup, mida meie manufaktuuri turul pole seni olnud pea üldse. Riieturite Ühiskaubamaja on seda uudiskaupa siiski tänavuseks kevadhooajaks Tallinna toonud.

Kuna viimasel ajal on märgata meie ostjaskonnas huvi tõusu kvaliteetkaupade vastu, siis väärub O/Ü „R. Ü. K.“ selle tõttu erilist tähelepanu. Päälegi on Riieturite Ühiskaubamaja tuntud eriti rikkaliku valiku poolest.

TEMPLE
BAILEY

Tõeliselt RIKAS naine

KUIGI maal valitses vaesus juba pikki aastaid, vana Mirabel Marstoa oli elanud täielises külluses. Tal oli suur uhke maja, roosapõselised teenijannad, osav kokk, hoolikas majahoidja ja selline summa pangas, mis kattis kõik ta luksusliku elu nõuded.

Vana Mirabel annetas rikkalikult era- ja kiriklikule häätegevusele, ning oli tegev mitmesugustes komiteedes. Ta talitas viisakalt ja suuremeelselt vanamoelise laiajoonelisusega, ka söögi ja joogi suhtes. Oma abikaasa surmast saadik ta ei tantsinud kordagi, ja seda mitte kombe, vaid seesmise tunde pärast. Aastad olid lisanud hulk kaalu ta tüdrukupõlisele kergusele, ning Mirabel oli küllalt mõistlik, et mitte enam seirata noorustujusid. Ta valget nägu piiras hõbejuus, ja laiad õlad ning kõrge rind andsid väärrika ilme rikkale naisele, kelleks ta oli saanud.

Enamik ta sõpru oli, nagu ta isegi, jõukad. Oli ka neid, kellega elu oli talitanud karmilt, kuid need vaid täiendasid teiste õnnelikku saatust ega polnud ühtki, kes oleks Mirabeli vanu päevi tumestanud.

Siis äkitselt maailm muutus. Mahedad vood, mis kandsid Mirabeli alla mööda elujõge, tumesid, segatud teise veega. Inimesed tema ümber hakkasid praktiseerima kokkuhoidu: osteti vähem ehteid ja briljante, korraldati vähem iludusvõistlusi, tehti vähem välisreise, piirati eelarvet majapidamises. Arid sattusid raskustesse. Kõikjal oli torm ja segadus. Dividendid tõmmati alla. Sissetulekud vähenesid. Üha rohkem oli kuulda töötuist ja puudustkannatavatest lastest...

Vana Mirabel ütles oma advokaadile: „Minu varanduslik seis on nähtavasti endine.“

„Teie mees oskas oma raha hiilgavalt paigutada, ja te olete olnud küllalt tark hoida neid kindlustusi, mis ta jättis teile. Kui ei juhtu mingeid ettenägematuid katastroofa, siis ei pruugi teie tunda mingit hirmu tuleviku pärast.“

„Hää,“ ütles Mirabel talle, „see näib olevat mulle omane, evida sama rohkesti seda, mida teistel on vähe.“

Advokaat naeris tahtmatult. „Vastupidi, peate taevast tänama, et teil on see.“

Vana Mirabel läks koju ja mõtles selle üle järele. Ta võis kindlasti osta omale kõiksugu uusi riideid, mida tahtis... kuid, kui kellelgi polnud uusi riideid, miks pidi ta end näitama eralduvana teiste silmis? Ja kui ta talitab vanas vaimus, võiks see pahandada sõpru. Keegi neist oli talle päris avalikult ütelnud: „Helde taevas,

Bella, ära mõtlegi korraldada mingit pidu oma sünnipäeval. Kellelgi meist pole midagi selga panna, ja kellelgi pole raha kingituste jaoks.“

„Ma ei taha kinke.“ Puna tõusis vana Mirabeli palgeisse.

„Ei, seda küll mitte, ja ma loodan, et ei solvanud teie tundeid, kuid te kasutate parem seda mis teil on, vaeste jaoks.“

„Ma annan vaestele.“

„Tean. Ent on ju veel nii palju töötuid. Ja pidada veel sellist suurt teenijaskonda — keegi ei pea enam erilist kokka —“

„Aga, kui ma saadan Simmonsi minema, kes võtab teda ametisse? Ma olen mõtelnud ka ajada läbi vähema arvu teenijatega, kuid kuhu nad peavad minema?“

„Hüva,“ ütles ta arvustaja mõtlikult, „näib nagu võiks te ikkagi midagi teha...“

Nii oli see kõigea. Kõik nad näisid mõtlevat, et kuna vana Mirabelil on raha, siis talle peab juhatama teed, kuidas seda välja anda. Kellelgi polnud enam midagi anda, kuid nõuandmisega olid nad väga agarad.

Koguni ta õetütar Damaris, noor ja kogemusteta olend, kes kaldus Venemaa poole, ütles oma tädi Bellale, mis tema arvas sellest. Ta isa oli oma rahast jäänud ilma, ning tütar oli andnud talle mõista, et süüdi kõiges, mis on juhtunud, on vanem põlv ja et üksnes noorte liikumine võib päästa maailma. Vana Mirabel oli väga tema poolt, ning neiu oli küllalt põhjust teda tänada, kui ühel hommikul tädi kinkis talle smaragdõrmuse.

Damaris jumaldas smaragda, kuna nende värv pimestas silmi ning tõi esile ta juuste läike.

Ta libistas sõrmuse oma sõrme ning sirutas selle välja koos teistega, et saavutada efekti. „Oh, kallis seda ei peaks te tegema.“

„Miks?“ päris Mirabel.

„Ma oleks võinud tarvitada raha oma tüdrukutele. Neil on nii raske põli ja nad on nii õnnetud.“

„Tean, Damaris, kuid mees, kellelt ostsin selle, oli ka raskesti seisukoras. See ost päästis ta.“

„Ehk lihtsalt ta ütles seda nõnda?“

Vana Mirabel avas suu vaidluseks, sulges aga selle jälle. Mis ta ka ei ütleks, Damaris'el oleks juba vastus valmis. Oma eluaja jooksul ta oli õppinud, et igal lool on rohkem kui üks külg. Damaris nägi vadi ühte külge, ning hetkel ta huvi oli koondunud oma vabrikuneidudele. „Kas võite mulle anda tšeki nende jaoks, tädi Mirabel? Loodan, et te ei mõtle, nagu tahaksin teilt liig palju. Aga kui te näeks kodusid, kus nad elavad...“

Vana Mirabel oli näinud palju kodusid, sest ta seiras oma tšekkide käiku, ka sinna tumedate tänavate poole. Nüüd ta rääkis ühest noorest paarist. „Äsja andsin neile küllaldase summa. Ütlen seda, Damaris, et kui teile määratud tšeki kirjutasin tagasihoidlikuna, siis saate minust aru.“

(Jägrneb.)

Ameerika anekdoote

KUI rong peatus Salt Lake Citys, astus vagunisse keegi mormoon. Küsisin temalt: „Kas on võimalik armastada kahte naist korraga?“ Ta vastas: „Miks mitte! Kuid tingimuseel, et kumbki neist ei tea, et sa ka päale tema teist armastad.“ Siis küsisin: „Kuis teie, mormoonid, nimetate seda, kui mehel on kolm naist?“ — „See on poligaamia,“ (mitmenaisepidamine), vastas mormoon. „Aga kui teil on kaks naist?“ — „Seda nimetame bigaamiaks“ (kahenaisepidamiseks). — „Hüva! Kuid kuidas nimetate säärast abielu, kui mehel on ainult üks naine?“ — „See on juba monotonia“ (igavus, üksluisus), sain vastuseks.

KAKS iirlast olid rännanud Ameerikasse. Hulkudes mööda tänavaid tulid nad viimaks Silver-tänavale. „Ahaa! Hõbe-tänav!“ — lausus üks neist ja, jalutanud pisut edasi, nägi ta kõnniteel hõbedollarit ning tahtis seda kohe võtta üles. Teine segas vahele. „Pea!“ hüüdis ta, „las too hõbedollar olla säääl, kus ta on! Jalutame edasi seni, kuni jõuame Gold-(Kulla) tänavale.“

ÕPETAJANNA küsib klassis: „Willy, seleta mulle, mis on perekonna isa?“ Willy: „Ma ei tea.“ — „Aga sina, Bob, kas tead?“ Teine kõhkleb, siis tõstab aga ta kõrval istuv poiss käe. — „Noh, Mike, sa siis tead? Seleta!“ Poiss tõuseb püsti ja vastab: „Perekonna isa on midagi, ilma milleta ei tohiks ükski aus perekond olla.“

SÖBER seletas: „Kakskümmend aastat tagasi lasti mulle kuul pähe. Sinna see jäigi. Eile sain aga tugeva kõhahoo ja kõhides tuli see kuul mu suust välja.“ — „Kakskümmend aastat!“ imestasin. „See on parim näide sellest, milline kõva pää sul on ja kui raske ühelgi asjal on sellest läbitungida.“

KORD olin James'i jõel lõbusõidul oma sõbraga. Jõgi on ilus, kuid tol kohal, kuhu ta mootorjahiga sattusime, oli väga ohtralt veeluseid kive. Ja kitsast sõidukaanalit kivide vahel meie ei tundnud. Õnneks õngitses keegi vana habemik lähedal kaldal. Sõber hõikas talle: „Mees, kas tead seda jõge ja kohta, kus kivid leiduvad?“ — „Tea siin jões kõik veelused kivid!“ vastas habemik. Ta võeti pääle ja sõideti edasi. Kuid kaugele tema tüürimisel ei saadudki — juba pörkasime vastu kivi. Sõber vihastas: „Sa pagana mees lõhud mu jahi! Ütlesid, et tead siin jões kõik kivid.“ — „Seda küll!“ vastas habemik (ta oli neeger) ja lisas: „Siin on neist kividest üks!“

ALASKA on külmim koht, kus ma olen kunagi olnud. Nägin kord, kuidas keegi mees pani välja ukse ette jah-tuma pangetäie keeva vett. Kui ta paari minuti pärast läks vett tagasi tooma, leidis ta, et vesi panges oli põh-jani jääks külmunud ning jää oli veel soe.

Thomas W. Jackson

Otsis kohta

„Ütle, Värdi, mis on ometi sinuga juhtunud, oled üleni sidemeis?“

Mees: „Tahtsin saada uksehoidja kohta, aga meid oli lõpuks kolm kandidaati ning siis tulid meil omavahelised valimised.

Prager Presse

Hans Heinrichson

A/S Eesti Laenu Panga juhatuse esimees.

H. Heinrichson on sünd. Pärnumaal Sindi valla „Saia“ talus põlduri pojana. Õppinud ehitusmeistriks ta andus erakordse innuga ehitustööle. Selle, nüüd juba üle 30 a. kestnud töö tulemuseks on enam kui 200 olulise ehituse püstitamine, peamiselt Tallinna, kus kõige suuremad majad on just tema ehitatud. Pea igas teises Tallinna tänavas näeme tema loomingut mälestusmärke.

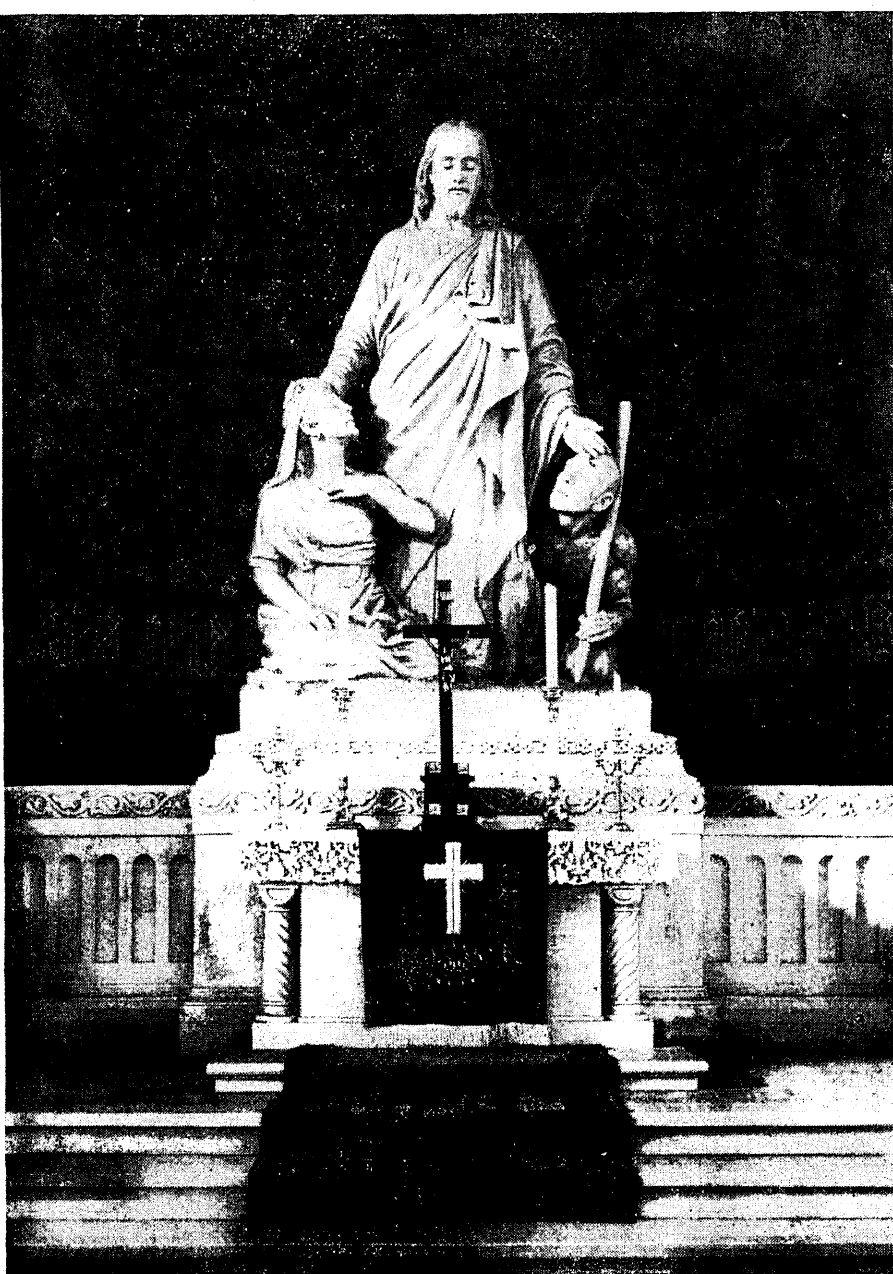
Tema poolt (1910. a.) ehitatud esimesi suuremaid maju on praegune Erakliinik Narva maanteele. Järgnevalt ta ehitas neljakordse maja Estonia puisteetele, kus praegu asuvad A/S D. Mirwitz'i j. t. ärid. Maailmasõja ajal tegi ta kindlustustöid Paljassaarel. Eesti ajal ehitas ta kõige päält Pikale tänavale (6/8) suure maja, siis praeguse Laenu Panga maja S. Karja tän., Raua tänavale koolimaja (1923. a.) jne. Haapsalus on tema ehitatud (1927. a.) gümnaasiumi hoone ja Võrus suur kolmekordne kasarm.

Kui väsimatu töömees, on H. Heinrichson ka eesti avalikust elust pea igas päälinna organisatsioonis tegev tänini ammust ajast. Nii on ta eluaegne Põllumeeste Seltsi, eluaegn. „Kalevi“ spordiseltsi, eluaegn. Aianduse ja Mesinduse s. l., kauaaegne Jaani koguduse nõukogu l., varsti 25 a. Majaomanikkude Seltsis, üle 20. a. Lastekasvatuse Seltsis tööl jne., jne. Panganduse alal töötab ta alates 1929. a.

Johannes Paabo

Tartu kohvikute „Athena“ ja „Central“, Aleksandri tän. asetseva jahu- ja saeveski, veel talu ja kino „Metropol“ omanik. Praegu 36 aastane, algas J. P. 15-aasta vanuses jooksupoisina J. Raudsepa raamatuäris ning töötas enese, meie oludes otse imestamisväärse osavusega ja usinuse ning kiirusega mainit. menükarte ettevõtete omanikuks.

Tartu Pauluse kog. altarikuju. Valmistanud prof. akad. A. Adamson

Tartu Pauluse kirik ja kogudus

TARTU Pauluse kogudus on noorim Tartu linna kogudustest, olles kasvanud välja Tartu Maarja kogudusest. Käesoleva sajandi esimese aastakümne lõpuks oli Maarja kogudus nii suureks paisunud, et üks õpetaja tema tööd enam ära teha ei suutnud. Selle loomulikuks tulemuseks oli, et kiriku-konvendi aastakoosolekul, mis peeti maikuul 1910, otsustati kogudus kaheks jaotada, eraldades linnakoguduse maakogudusest. Samas pöörduti õpetaja Arnold Habichti poole, kes kuni 1908. a. oli olnud Maarja koguduse abiõpetajaks, hiljem aga siirdunud Saaremaale Kihelkonna koguduse õpetajaks, ettepanekuga tulla uuestiasutatud Tartu Maarja linnakoguduse hingekarja-

seks. Õpetaja Habicht nõustus ettepanekuga.

Esimene Maarja linnakoguduse iseisev jumalateenistus peeti 12. sept. (v. k.) 1910. a.

Agaralt asuti korraldama uue koguduse elu. Juba esimese koguduse nõukogu koosseisu kuulus rida üldtuntud mehi, nagu: prof. dr. med. A. Paldrock, pangadirektor E. Aule, suurkaupmees M. Jänes, vabrikuoomanik J. Maim, kirjanik K. E. Sööt, J. Muna j. t.

Kiiresti valmistati uue koguduse jaoks põhikiri, kusjuures kogudus ristiti apostel Pauluse mälestuseks Pauluse koguduseks. Põhikiri leidis Vene siseministri poolt kinnitust 28. okt. 1911. Seega oli Pauluse kogudus

NEED on kaks päris iseasja — Jumalarahu ja kirikurahu.

Jumalarahu, mis ülem inimeste mõistusest, seda katsetakse nagu sunnitud kaupa igal pühapäeval kirikurahvale kaela määrada. Aga harva sünnib sellest sõna-soovist midagi kaunimat kui vaid kuulajate harjumusest pehkinud ajude nägematu haigutus. Ja siiski on see kirikurahu ainukene alus.

Ei ole ühte, pole ka teist.

Võiks ka kirikurahvast teisiti vaos hoida. Poleks teda tarviski Jumalarahu pühitsetud astjaks muuta.

Seda on tingimata proovitud. Tagajärg — uued kirikud, kes ühest suust ja südamest tunnistasid, et nad ainult Jumalarahu õnnistusel algavad ja lõpetavad.

Nad on alanud kõik suurte lootustega ja enamasti lõpu eel ikka kõvasti oma kavatsusi harjumuste haigutustega kinnitanud.

Tõsi, viimati Jumalarahust ainult rääkida, mõjub paremini kui unelaul.

Ometi kirikurahu nõudjad jäävad, sest pärast jumalateenistust virgub inimene taas oma argipäevas, siis tunneb ta, kui ilus see oleks, kui sääl ühes kirikupingis istuvad

ellu astunud. Kevadeks 1914 oli noor kogudus juba nii suureks paisunud, et tuli ametisse seada abiõpetaja. Selleks sai Leopold Raudepp.

Kohe pääle uue koguduse rajamist tekkis mõte ehitada vastsele kogudusele uus kirik. Ehitusloa saamine noil ajal polnud sugugi kerge. Ligi kolm aastat kulus ära kirjavahetuse, palvekirjade esitamise ja reiside pääle, kuni lõpuks juulikuus 1914 võidi leppele alla kirjutada, mis andis Pauluse koguduse valdusse praeguse kiriku all oleva maa-ala.

Ägaralt kanti andeid kokku kirikuehituse fondi hääks. 1915. a. kevadeks oli ehituskapitali kogunud juba enam kui 21 000 rubla.

Kirikuplaani valmistamine anti kuulsa soome arhitekti Eliel Saarineni kätte. Plaan valmis juba 1913. a. ning kinnitati Liivimaa kubermangu valitsuse poolt 1915. a. kevadel. Pauluse kiriku ehitamine langeb ühte maailmasõja aastatega, kuna kiriku nurgakivi panek sündis teisel sõjaaastal, 31. mail (v. k.) 1915.

Kiriku ehitustööde järelvaatajaks oli insener Fr. Kangro, ehitustööde tegelikuks juhiks aga ehitusmeister hr. Klein.

Arhitekt Saarineni kavade kohaselt kerkis vähem kui kolme aastaga suurejooneline ning moodne põhja-stiili kirik, varustatud uue aja nõuete kohaselt ventilatsiooniga, keskkütte ja elektriga.

rahu

ka ühes palvetäjad tohiks olla, ühel meelel, ühe asja pärast.

Nad on valmis oma vagade soovide teostamiseks koguni märtrikrooni kandma.

See kõlab juba võitlusse kutse järele.

Jah, aga Jumalarahu polegi muud kui suure võitluse vili. Elu ja hinge verisest võitlusest võrsunud.

Harjumusest lobiseja seda ei mõista. Ornatumendelisele haigutajale on see samuti võhivõõras.

Võitlusevalmis on vaid see, kellele kirikurahu saanud eluküsimuseks.

Ta ei kaeba kõigepäält ohtlikkude olukordade pärast, ei pahanda pappide pühitsemausest ega alevinaiste riihimust, vaid võitleb enesega rahu pärast — Jumalarahu suure õnnistuse pärast.

Saab ta ühe, antakse teine pälekauba.

Ta imestab, et see kõik nii lihtsalt läinud. Võitlusest võitu ja siis rahust rahu.

Nõnda peaks siis varakult võitluse kutsutama. Aga kas kirikurahvas eales võitu näeb — ta tahab kohe kirikurahu.

Opet. H. Haamer

HARRY HAAMER

Tartu Pauluse koguduse I pihtk. õpetaja. Sünd. 8. VII 1906. a., lõpetas keskkooli 1924. a., õppis ülikoolis 1924—1928 a. Prooviaastat pidas praost Haller'i (Marnas) ja õp. Sternfeldt'i juures (Tallinnas). Oli Püha koguduse õpetajaks 1929—1933 a. Valiti praegusele kohale 14. nov. 1933. a.

Eelarve järele pidi kogu ehitus maksma minema 115 000 rubla. Maailmasõjajaegsed rasked majandusolud, ehitusmaterjali hindade ettenägematu tõus, järjest kallinevad tööhinnad mõjusid aga niivõrd, et eelarves ettenähtud summaga suudeti vaevalthoone ehitamine katuse alla viia.

Ei saa märkimata jätta üksikute koguduse juhtivate tegelaste suurt ohvrimeelsust. Nii annetasid 1917. a., nüüd manalasse varisenud suurkaupmees M. Jänes ja eksportöör J. Muna kirikusse valgustuse sisseseade hääks kumbgi 2500 rubla, kusjuures nende annetused ei olnud mitte esmakordsed ega jäänud ka viimasteks.

17. märtsil 1923. a. seati ja pühitseti kunstnik prof. akad. Amandus Adamsoni poolt Itaalias, Carraras raiitud altarikuju, mis kujutab Kristust, paremal käel Maarja-Magdaleena, vasakul — Jeeriku pime. Altarikuju on üks meie kodumaa kaunemaid.

*

Enam kui kümneaastasele agarale koguduse ülesehitavale tööle järgnes vaikus. Tegutsemine oli langenud ning kohendati või korraldati vaid möödapääsmatult vajalikku. See oli nagu mingi puhkeaeg päle tehtud töö, nagu jõukogumine järgnevateks aastateks...

Siis heidutas järsk pikselöökk koguduse elu ja virgutatas tegelasi uuteks tegudeks.

Algusest päle Pauluse koguduses

hingekarjaseks olnud A. Habichti kohta kogunesid kõuepilved, kuna ta oli seganud end mõningaie asjusse, mis riivasid raskelt eestlaste rahvustunnet. Tülid ja lahkkelid olid vältimatud. Kõigele sellele järgnes õpetaja Habichti lahkumine ning koguduse hingekarjase kohused pandi ajutiselt abiõpetaja A. Võõbus'ele. Hingekarjase valimiseks kuulutati välja valimised. Siit päle algab tormiseim ajajärk koguduse elus. Kuna vakantssele õpetaja kohale kandideerijaid oli enam kui üks, jagunesid koguduse liikmed rühmitusteks, millele ülesandeks sai võimalikult suuri hulki kaasatõmmata oma kandidaadi läbiviimiseks. Algas mitmegrupi poolt äge kihutustöö... Lõpuks läks kogudusel siiski korda 14. nov. valida omale uut hingekarjast. Valituks osutus senine Püha koguduse noor õpetaja Harry Haamer.

Kuid juba enne õpetaja Haameri valimist oli tekkinud mõte kogudusest moodustada kaks pihtkonda. Otsus teostati ning 18. veebr. 1934. a. alustas oma iseseisvat elu Pauluse II pihtkond. Kohustetäitjaks õpetajaks II pihtkonna päle valiti õp. A. Võõbus, kes käesoleva aasta 3. veebruaril üldkogu poolt valiti lõplikult ealele kohale.

Koguduse pihtkondadeks jagunemine pole majanduslikult kahjulikuks osutunud, kuna mõlemate pihtkondade aruanded näitavad kaugelt suuremat läbikäiku selle ajaga võrreldes, mil kogudus oli veel pihtkondadeks jagamata. Ainult seesmised hõõrumised — need ei taha vaibuda, ja seda mitte ametikandjate, vaid päämiselt koguduseliikmete vahel. Rahulolematud koguduseliikmed peaksid võtma eeskuju pihtkondade nõukogudelt, kus on leitud ühine keel ja ühine meel üldkoguduse asjade sõbralikuks ajamiseks koguduse üldiseks hüvanguks. Praegu on koguduse üldnõukogu esimeheks notar Aug. Siska, (ta on ka I pihtk. nõukogu esimees), abiesimeheks R. Antik, laekuriks V. Koppel ja sekretäriks O. Laurits. Teise pihtkonna esimeheks on Pauluse koguduse elus suuri teeneid omav suurkaupmees hr. P. Luksepp. Loodame, et need mehed koos hingekarjastega suudavad juhtida koguduse laeva rahuliku sõiduvette, et kõigil koguduseliikmetel oleks hää meel ja rahu südames.

A. Br.

ELU & ELU

Kodutute kodu — Tartu „Ühisabi“

(Järg eelmisest numbrist.)

„Kust saab „Ühisabi“ võimalusi tööks ja avitamiseks?“

„Pääsjalikult ärimed ja töösturid aitavad. Kuigi ärimaailmaski pole kerge, siiski ärimed oma kuu toetusmaksu tasumisel on üsna korrektsed. Üteldakse: „Mingu või äri pankrotti, aga see summa kodudute kasuks kedagi enam ei päästa.“ Aga mitte ainult ärimed pole aitajad. Vaadeldes lähemalt toetajate registrit, näeme 470 toetaja hulgas 44 ülikooli õppejõudu, 15 arsti, 15 juristi, 12 õpetajat jne. Toetust laekub ka igaaastasest karbikorjandusest. Lastes rääkida arvudel, kuuleme, et „Ühisabi“ on kogunud 5 aasta jooksul vabatahtlike annetustena rahas kokku 5 miljonit senti ja jaganud selle eest välja 338 855 tasuta lõunat, varustanud riiete ja saabastega 500 inimest ja

annud öömaja kodutuile 16.139 korda. Pääle rahalise abi on antud toetusi natuuras.“

Õpet. A. Kuum peatub ning lausub siis: „Meil on ka pank asutatud. Tulu selle operatsioonidelt jällegi saavad vaesed.“

Me sammume edasi ning jõuame „Palukeste Panka“. See on asutusest eraldatud ruum, kus võetakse vastu igasuguseid tarvitamiseks kõlbmatuid esemeid, nagu kaltse, konte, pudeleid, vanu riideid, mööbleid jne., millede müügist saadud raha läheb hoolealuste toetamiseks. Ka kogutakse siia tuhka, mida müüakse põllupidajatele põldude väetamiseks.

Mõtteid vahetades me ei pane tähelegi, et juba on saabumas videvikutund. Kuidagi imeliselt mõjub see — siin.

Märt Mikk enne

Märt Mikk nüüd

Hoolealused söögilauas

Palvekoosolék hoolealustele

Videvikutund „kodutute kodus“

Kõikjal levib vaikne rahu. Elu saatuslikkude ristteede ohvrid hakkavad koonduma 10-sendilise tasu eest ööbima „oma kodu“. Siin vana poolakas, kes äkki laseb voolama pisaratepaisu nagu laps süüteo pihtimisel emale. Tema nuuksuvaist sõnust selgub, et ta olnud kord insener, kuid võimas türann — kuningas alkohol — murdunud ta maha; sääl juba lamab õlgkotiil noorevõitu mees, kes püüab näo juhtida kõrvale. Räägitakse, ta olnud hiljuti paari maja omanik, kuid vanematelt kergel käel saadud vara prassitud maha ühe aastaga. Ja siis teekond viis inimvarjude riiki...

Ka õnnetu armastus ja naised on ohvreid nõudnud. Teatakse jutustada mehest, kes kogunud nimetamisväärse vara Siberi kullaväljadel. Kodumaale jõudnud lootnud õnne leida naitumises. Astutudki see samm, naine haaranud peatselt mehe raha ja muu vara oma valdusesse, kuni mees leiti hüljatuna...

Edasi näeme öömaja õlgkoti ääres meest, kes kunagi kandnud uhket tsariaegist polkovniku mundrit. Jutlemisel võtab ta viisakalt „valvelseisaku“. Kunagi ta ümber tantsisid

seltskonnadaamid, konjakipudelid... Kõlasid fanfaaride helid, käsklused...

Kunagi keegi nimekas ärimed jõudnud kergemeelse naise ja viina kaudu ka elu poolt hüljatute varjupaika. Ometi võimsail pingutusil mees jätnud Bachuse kummardamise ja nüüd ei ole „Vestmann“ enam all. Aga palju's sääraseid pääsnuid leidub? Vähe. Üksikuid. Aga leidub. Kui neid vaid aidatakse uuele eneseleidmisele.

Üks vanake olevat üsna praktiline ning teenivat lisaraha loomade nulgimisega loomakliinikule. Puhkab — me ei aja teda üles.

Ning jälle edasi viivad meid samud mööda õlgkottidest.

Statistikat neist, kes siin leavad?

Siin teiste kõrval mõni endine — kohtu-uuriija, politseinik, ajakirjanikke, viiulikunstnikke, kooliõpetajaid. Keskkooli haridusega varjupaiklasi on 29, ülikooli lõpetanud 3! Jah, ka neid.

Jõudu õp. Kuumale ja kõigile teistele, kes mõtlevad mitte vaid vaestele, vaid ka omal teel varisenud vaestele-patustele.

Seda tööd tuleb eriliselt hinnata, kui mõtleme, et igaüks lihtselt ei suudaks tulla toime ühe kodutuku

Tartu kodutute kodu juhataja
õp. A. KUUM

Tartu „Ühisabi“ praegune kodu, Fortuna tän. 20. Majas meeste öömaja ja „Palukeste Pank“.

Hoolealuste lõunale tulek

saanud inimese aidata tahtmisega, ammu siis ta tõelise toetamisega. Seks peab evitama väga sooja südame kõrval palju kannatust ja palju usku inimese väärtusesse. Eks seda, väärtust, leidu muidugi kõigis, igaühes meist, ka selles, kes ennast hüljata lasknud või kodutule elule meeletult otse vastu tormanud, suutmata ennast ohjeldada ning peatuda. Aga sageli, ja väga sageli me seda ei näi otsekui teadvat. Suur Galilea mees olevat lausunud: „Porilombiski peegeldub taevas.“ Ja nii see on.

Astunud jälle varakevade õhku ei taha kaduda mu silmist pilt neist, kel taas on kodu. Lähen oma nooruse rada, mõteldes: Oigu meil teadmine omast inimväärtusest. Kui selle teadmise evime, ei tarvitse küll karta keegi oma tuleviku pärast. Aga — jätab selle meile elu? Kui see meilt ükskõik kes võtab, on meiegagi kõik otsas? Ei. Kuni antud meil noorust rinnas kanda — seni ei hukku isegi mingi rahvas. Siis elu kannatused on võidetavad. Aga mis ikkagi pääsi: me murrame edasi läbi elu ilu poole, kui meid saadab kas või mingi ainum inimlik-soe süda. Kuum süda, kelles endas tuksub elu. Ja mõte, õige ja puhas mõte.

A. T-ka

JUHAN KALA

sünd. 2. II. 1842. † 1907

Vana koolimees, köster, vallavalitsuse tegelane jne Viru-Jaagupist.

PAUL INGERMANN

Tartus üldtuntud tulundus- ja seltskonnategelane, kauaaegne linnavolinik, majaomanike seltsi ja panga tegelasi, pühitses 21. veebr. s.a. oma 55-dat sünnipäeva. Ostis hiljuti Oterilt eeskujuliku talu Kaarepere jaama ligikal, mida nüüd ise majandab.

Näsu-küla koolimaja, milles esimesena õpetas Juhana Kala. Viimastena õpetasid siin Helene Mägi ja Rudolf Värk. Eesti ajal elas siin Küti mõisa metsavaht, kuna praegu kasutab hoonet asunik Gustav Preem.

Direktor KARL REINHOLD

K. Reinhold on pärit Tartumaalt Raadi-Vasulast. Sündinud 26. märtsil 1885. a. Hariduse omandas Tartu Kulsuli algkoolis ja Hugo Treffneri gümnaasiumis. Selle lõpetamise järgi õppis Peterburgis hambaarstiteadust, ühtlasi õppis ta ka majandusteadust ja pangandust kommerts-kursustel.

Õppimise lõpetanud tuli ta Tartu tagasi, kus üle 3 aasta oli õpetajaks Tartu hambaarsti koolis, kuni maailmasõja puhkemiseni, siis asus K. Reinhold Viljandisse Vene Punase Risti teenistusse.

Viljandis võttis ta väga laialdaselt osa seltskondlikust tegevusest, olles paljude organisatsioonide asutajaks ja juhatajaks. Oli Viljandi tuletoorje päamees, Viljandi Haridusseltsi juhatuse liige, Viljandi Põllumeeste Seltsi juhtivaid tegelasi, Viljandi Puutööstuse A/S juhatuse esimees. K. Reinholdi algatusel ja ettevõttel asutati Sulg ja Väikeloomade Kasvatuse Selts, Jahi ja Kalanduse Edendamise Selts ning korterikriisi lahendamiseks ehitajate ühing Kodu.

Revolutsiooni saabudes oli K. Reinhold siin esimesi omakaitse korraldajaid, luues kõigepeält omakaitse üksusi

tuletõrjes. Samal ajal töötas ta ka Viljandi maleva komitee esimehena, võttes osa esimese ratsapolgu organiseerimisest, varustamisest jne. Selletõttu tuli tal ka kokkupõrge võimulolevate enamlastega, kes tema areteerisid.

Okupatsiooni ajal töötas K. Reinhold Ajutise Valitsuse usaldusmehena kohapääl, haakides informatsiooni ja täites muid ülesandeid.

Vabadussõja puhkemisel lasus K. Reinholdil õul Viljandi seltskonna organiseerimine Ühistöösse, mille kaudu varustati rohkesti rindele minevaid ja rinnet kaitsvaid väeosi. K. Reinhold oli Ühistöö juhatuse esimeheks ja tegeliku töö korraldajaks. Viljandi Ühistöö oli üks paremini organiseeritud, säadis endale sisse suure haigla, ehitas sauna ja töökojad. Üle Viljandimaa oli Ühistööl 18 osakonda ja andis välja oma ajakirja, milles propageeriti omariiklust.

K. Reinhold valiti ka Asutavasse Kogusse, selle tööst ta aga ajapuudusel loobus, kuna Ühistöös teotsemine ja selle juhtimine nõudis täit mehe jõudu. K. Reinhold oli ka Eesti Punase Risti Viljandi osak. asutaja ja esimees. Eesti Punase Risti Viljandi osakond asutas oma haigla 120 voodiga ja pidas seda pikemat aega ülal ilma riikliku toetuseta. Võitles ka plekilise soojatõve vastu jne.

Ka omavalitsuse tööst on K. Reinhold võtnud osa, organiseerides Viljandi maavalitsuse asutamist, töötades linnavolikogu liikmena Viljandi volikogus jne.

1924. a. pääle elab K. Reinhold Tartus, kus astus ülikooli õigusteaduskonda. Tartu linnapanga asutamisest, 1927. a. pääle on K. Reinhold selle juhatuse liige, 1924. a. pääle kindlustusselts Eesti nõukogu liige jne. Panganuduse alale, olgu tähendatud, siirdus K. Reinhold juba 1918. a. Viljandis, olles sääl Laenu- ja Hoiu Ühisuse esimeheks.

Akadeemiliselt kuulub K. Reinhold korp! Sakala perre.

Leidur, ins. K. PAPELLO, ema ja abikaasaga, Tallinnas

AKTSIASELTS

OSKAR KILGAS

MOODSAID KEVAD- UUDISEID MEIE VAB- RIKU TOODETEST

KLEIDI- JA VOODRI NING
TRÜKKRIIDEID JA SALLE,

PARIMAIK COTTON-SUKKI,
MÜSTRILISI SOKKE, IGA-
SUGU PITSE JA PAELU,

SPORDI- JA UJUMISETRI-
KOOSID NING TR. PESU

Meie kaunimaid,
soliidsemaid ja
sisurikkamaid
kultuurajakirju
oli ja on praegugi

„OLION”

„OLION”is“ leiate väärtuslikku luge-
mist kõige mitmekesisematelt aladelt,
sealjuures rikkalikult ja kunstipära-
selt illustreeritult.

„OLION” ei jäädvusta oma sisus ainult koo-
rekihti, vaid peatub igäihe juures, ka tagasihoidliku
toas, teades, et igäüks meist on midagi korda
saatnud oma kodu ja ümbruse kasuks.

Ajakiri „OLION” ilmub 2 korda kuus. Üksiknumber
35 senti. Tellides 70 senti kuus, „Uudislehe” telli-
jaile 30 senti kuus. Tellimisi võetakse vastu pos-
tiasutustes ja talituses TALLINN, RATASKAEVU 9.

Ainult „Gloria”

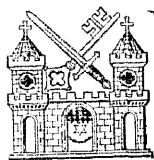
sukki kannab elegantne daam, mis uue väljatöötamise
tõttu on nägusaimad ja parimad. Valmistatakse ka
moodsaid meesterahva sokke „Gloria” märgiga.

Tel. 456-79, Tallinn.

Väike Raamatukogu „UUDISJUTUD“

Igal nädalal ilmub üks raamat. Sisu hulk meeldivaid jutte. Hind ainult 10 senti. Nõudke lehemüüjailt.

TARTU LINNAPANK

Tartu Raekojas. Tel. 2-32 ja 11-32

Võtab raha hoivule

jooksvale arvele, kindla tähtaja päale ja kuude viisi ning maksab ajakohast protsenti.

Annab laene

Ostab ja müüb väärt-pabereid. Toimetab kõiki pangas-operatsioone.

Korrespondendid kõigis kodumaa linnades ja rahvarikkamates kohtades maal.

Saadaval holukarbid.

„RÄNDUR“

ilmub kaasandena nüüdsest alates igas „Jutulehes“ niisuguse paigutusega, et teda on võimalik raamatuks köita.

„RÄNDUR“ toob lugeja silmade ette senitundmata maad ja rahvad, nende elu ja kombed. Teie saate haruldase raamatu, kui kogute „Jutulehest“ nüüdsest alates „R Ä N D U R I“

KREEM JA SEEP

„TEDRESAN“

ON PARIMAD VAHENDID

TEDRETÄHTEDE

VASTU

SAADAVAL
IGAS APTEEGIS
JA ROHUKAUP-
LUSES

A.-S.
PROV. J. LILL

